«Ἐγώ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωή» (Ἰωάν. ιδ´ 6).

ΖΩΗ

«Τὰ ῥήματα, ἃ ἐγὼ λαλῶ ὑμῖν, πνεῦμά ἐστι καὶ ζωή ἐστι» (Ἰωάν. ς´ 63).

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΟΡΓΑΝΟΝ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΟΣ ΘΕΟΛΟΓΩΝ

Ἔτος ΚΕ´. — Ἐν Ἀθήναις τῇ 18 Μαΐου 1935 — Ἀριθ. 1189

Ο ΔΟΛΙΟΣ ΦΙΛΟΣ

Εἰς πᾶσαν περίστασιν ὁ ψευδομάρτυς, ὅταν συμβῇ μάλιστα νὰ εἶνε ἐπιδέξιος καὶ εὔστροφος, δύναται νὰ δημιουργήσῃ καταστρεπτικὰς καὶ ὀλεθρίας ἀδικίας. Ὅταν ὅμως στραφῇ κατὰ τοῦ φίλου του, τὸ ὀλέθριον ἔργον συντελεῖται πλέον μετὰ μεγαλειτέρας ἀσφαλείας καὶ εὐκολίας, ἐπειδὴ εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν δυσκόλως ὁ καθένας θὰ τὸν ὑποπτευθῇ. Ὁμιλεῖ διὰ τὸν φίλον του. Μαρτυρεῖ δι' ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἦτο ἡ καθημερινὴ συντροφιά του. Ἔτρωγαν καὶ ἔπιναν μαζύ. Συνδιεσκέδαζον μαζύ. Καὶ δὲν ἐνοοῦσεν ὁ ἕνας νὰ χωρισθῇ ἀπὸ τὸν ἄλλον. Ποῖος ἄλλος θὰ εἰμποροῦσε νὰ εἰξεύρῃ τὴν ἀλήθειαν καλλίτερον; Καὶ ποῖος εἶνε εἰς θέσιν νὰ μαρτυρήσῃ διὰ τὰς ἰδιαιτέρας ὑποθέσεις ἢ διὰ τὰ μυστικὰ τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ ἀπὸ τὸν φίλον του ἐκεῖνον;

Θὰ τὸν πιστεύσουν λοιπὸν ὅλοι. Καὶ ὅταν καταμαρτυρῇ καὶ βεβαιώνῃ ἐνόρκως τὰ τερατωδέστερα ψεύδη κατὰ τοῦ φίλου, ἕκαστος ἀπὸ ἐκείνους, ποὺ θὰ τὸν ἀκούσουν, δὲν θὰ ὑποπτευθῇ, ὅτι ὁ φίλος ζητεῖ νὰ ἐπιβαρύνῃ τὴν θέσιν τοῦ φίλου. Μᾶλλον θὰ ὑποθέσῃ ὅτι ὁ φίλος λέγει ὀλιγώτερα ἀπὸ τὴν πραγματικότητα. Καὶ θὰ παρακολουθήσῃ τὴν ψευδομαρτυρίαν μὲ τὴν βαθεῖαν προκατάληψιν, ὅτι ὁ μάρτυς προσπαθεῖ νὰ ἐλαφρώσῃ τὸν φίλον του καὶ νὰ παρουσιάσῃ τὰ γεγονότα, ὅσον τὸ δυνατὸν εὐνοϊκώτερα δι' αὐτόν. Εἶνε ζήτημα πλέον, ὅτι ἡ ψευδομαρτυρία θὰ γίνῃ πιστευτὴ καὶ ὁ συκοφαντούμενος φίλος θὰ ἴδῃ θυσιαζόμενον τὸ δίκαιόν του ἢ διασυρομένην τὴν ὑπόληψίν του μὲ τὴν μεγαλειτέραν εὐκολίαν; Ἰδοὺ ἀκριβῶς διατί καὶ ὁ Σολομῶν, ὁ ὁποῖος ἐχρημάτισε κριτὴς καὶ ἀντίκρυσε διαφόρους καὶ πολυποικίλας δικαστικὰς ὑποθέσεις καὶ περιπτώσεις, ὄχι μόνον ὁδηγούμενος ἀπὸ τὸν φωτισμὸν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἀλλὰ καὶ ἀντλῶν ἀπὸ τὴν σοφὴν πεῖράν του, χρησιμοποιεῖ διὰ τὸν καταθέτοντα ψευδῆ ἐναντίον τοῦ φίλου του χαρακτηρισμούς, οἱ ὁποῖοι ἐμβάλλουν εἰς φόβον. «Ρόπαλον, λέγει, καὶ μάχαιρα καὶ τόξευμα ἀκιδωτὸν οὕτως καὶ ἀνὴρ ὁ καταμαρτυρῶν τοῦ φίλου αὐτοῦ μαρτυρίαν ψευδῆ» (Παροιμ. κε´ 18).

Μὲ ἄλλας λέξεις ὁ σοφὸς Σολομῶν διὰ νὰ παραστήσῃ τὴν βεβαιότητα τοῦ κινδύνου ἀλλὰ καὶ τὸ ἐξοντωτικὸν τοῦ ὀλέθρου δὲν θεωρεῖ ἀρκετὸν νὰ μεταχειρισθῇ ὡς εἰκόνα τὴν ὀνομασίαν ἑνὸς καὶ μόνου ὀργάνου φονικοῦ, ἀλλὰ παρατάσσει εἰς τὴν σειρὰν τρία ἐκλέγων αὐτὰ ἀπὸ τὰ φοβερώτερα καὶ δραστικώτερα ὅπλα. Ρόπαλον καὶ μάχαιρα καὶ τόξευμα ἀκιδωτόν. Δὲν λέγει ἁπλῶς ῥάβδος ἀλλὰ ῥόπαλον, τοῦ ὁποίου ἓν κτύπημα ἀρκεῖ διὰ νὰ ἀφήσῃ τὸν κτυπηθέντα εἰς τὸν τόπον. Καὶ δὲν προσθέτει τὴν λέξιν ἐγχειρίδιον ἀλλὰ τὴν λέξιν μάχαιρα, ἡ ὁποία εἶνε ἱκανὴ μὲ τὸ πρῶτον νὰ ἀνοίξῃ κοιλίας, νὰ ἀποκόψῃ λαιμούς, νὰ τραυματίσῃ σκληρῶς καὶ ἀθεραπεύτως. Καὶ ἐπιφέρει τέλος τὴν φράσιν τόξευμα ἀκιδωτόν, δηλαδὴ μυτερὸν καὶ ὀξύ, τὸ ὁποῖον θὰ ἐμπηχθῇ βαθειὰ ἢ καὶ θὰ περάσῃ ἀπὸ τὸ ἓν μέρος εἰς τὸ ἄλλο τὸ σῶμα, ἐπάνω εἰς τὸ ὁποῖον θὰ πέσῃ.

Καὶ μόνον του ἓν ἕκαστον ἀπὸ αὐτὰ εἶνε ἱκανὸν νὰ δημιουργήσῃ θάνατον καὶ καταστροφήν. Πολὺ περισσότερον ὅταν πέσουν συγχρόνως καὶ τὰ τρία. Ἀλλοίμονον! Ἐκεῖνος, κατὰ τοῦ ὁποίου θὰ διευθυνθοῦν, μόνον διὰ θαύματος καὶ δι' ἀμέσου τοῦ Θεοῦ προστασίας εἶνε δυνατὸν νὰ σωθῇ. Διαφορετικὰ τὸ δίκαιόν του θὰ σφαγιασθῇ ἀπὸ τὸν δόλιον φίλον, ἡ ὑπόληψίς του θὰ διασυρθῇ, ἡ τιμή του θὰ καταρρακωθῇ, αὐτὴ ἡ ζωή του θὰ εὑρεθῇ εἰς τὸ χεῖλος τοῦ τάφου ὑπὸ τοῦ ψευδοῦς φίλου!

ΑΠΟΛΟΓΗΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

ΓΕΝΙΚΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΕΞΕΛΙΞΕΩΣ

Ε´. Τὸ ἐκ τῆς γεωγραφίας τῶν ζώων καὶ φυτῶν ἐπιχείρημα.

2. Πραγματικὴ ἔννοια τῶν γεωγραφικῶν παρατηρήσεων. Εἶνε προφανές, ὅτι τὸ ἐκ τῆς γεωγραφικῆς κατανομῆς τῶν εἰδῶν τῆς ζωῆς προβαλλόμενον ἐπιχείρημα ἀντιτίθεται ὅλως πρὸς τὸ ἐκ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ κλίματος καὶ τῆς διαίτης συναγόμενον τεκμήριον. Διότι ἀποδεικνύει τοῦτο ἐμφανῶς, ὅτι χῶραι εἰς διάφορα γεωγραφικὰ πλάτη ἐκτεινόμεναι καὶ διάφορον κλίμα ἔχουσαι ὡς ἡ Β. Ἀμερική, ἡ Ἀσία, ἡ Εὐρώπη, καθὼς καὶ τὸ πλεῖστον τῆς Ἀφρικῆς, ἔχουσι τὴν αὐτὴν σχεδὸν χλωρίδα καὶ πανίδα. Τοὐναντίον δὲ ὑπὸ τὸ αὐτὸ γεωγραφικὸν πλάτος καὶ ὑπὸ τὸ αὐτὸ κλίμα, ὅπως

εἶνε αἱ χῶραι τῆς Ν. Ἀμερικῆς, τῆς Αὐστραλίας καὶ τῆς Μεσημ. Ἀφρικῆς, τὰ εἴδη τῆς ζωῆς παρουσιάζονται διάφορα. Ἀκόμη καὶ εἰς γειτνιαζούσας ἐκτάσεις διὰ ποταμοῦ ἢ ὑψηλοῦ τινος ὄρους ἢ εἰς θαλάσσας διὰ στενῆς λωρίδος γῆς χωριζομένας παρατηροῦνται διαφοραὶ ἐπὶ τῶν οἰκούντων ἐν αὐταῖς ζώων, μολονότι οὐδεμία διαφορὰ κλίματος ἢ διαίτης ἢ καὶ ἄλλου περιβάλλοντος παρατηρεῖται. Τοῦτο ἀκριβῶς μαρτυρεῖ, ὅτι αἱ συνθῆκαι τῆς διαίτης καὶ αἱ μεταβολαὶ τοῦ κλίματος δὲν ἔχουσιν ἐν τῇ μεταβολῇ τῶν εἰδῶν τὴν σημασίαν ἐκείνην, τὴν ὁποίαν ὁ Lamarck καὶ μετ' αὐτὸν ὁ Δαρβῖνος ἠθέλησαν ν' ἀποδώσωσιν εἰς αὐτήν.

3. Περιπτώσεις ἀνεξήγητοι. Ἀφ' ἑτέρου ἐκ τῶν ὑπὸ τῆς γεωγραφικῆς κατανομῆς τῶν εἰδῶν προκυπτουσῶν περιπτώσεων μόνον μερικαὶ δύνανται νὰ ἐξηγηθῶσί πως κατὰ τὰς ἐξελικτικὰς προϋποθέσεις, παραμένουσιν ὅμως ἄλλαι ἀνεξήγητοι, τινὲς δὲ καὶ ἀνατρέπουσαι τὰς ὑπὸ τῶν ἐξελικτικῶν ἐπινοουμένας λύσεις. Οὕτω δὲν ἐξηγεῖται, πῶς ὁμάδες ἀτόμων, καίπερ ἀπομονωθεῖσαι, παρέμειναν ἀμετάβλητοι, ὡς ἀναγνωρίζει αὐτὸς ὁ Νικολαΐδης(1). Δὲν ἐξηγεῖται ἐπὶ παραδείγματι, πῶς τὸ ἔντομον Vanessa Cardui ἀπαντᾷ ἐφ' ὅλων τῶν ἠπείρων καὶ τῶν νήσων τὸ αὐτό, τὰ δὲ ἐπὶ τῆς Αὐστραλίας ἢ τῶν Χαβείων νήσων ἄτομα αὐτοῦ ὁμοιάζουσι τελείως πρὸς τὰ τῆς Εὐρώπης, εἰ καὶ ταῦτα βιοῦσιν ἐπὶ ὅλως διαφόροις ὅροις καὶ ἐν χώραις λίαν ἀπομεμονωμέναις. Τοῦτο ἀναγκάζει καὶ αὐτὸν τὸν Νικολαΐδην νὰ παραδεχθῇ, ὅτι μόνη ἡ ἀπομόνωσις δὲν ἐξαρκεῖ νὰ προκαλέσῃ τὴν ἀπόσχισιν εἴδους τινὸς εἰς πλείστας μορφάς, οὐδὲ δύναται αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν νὰ παραγάγῃ νέας μορφάς. Εἰς τὸ αὐτὸ συμπέρασμα ὁδηγεῖ καὶ τὸ γεγονός, ὅτι εἰς νήσους κοραλλιογενεῖς, οἷαι αἱ Βερμοῦδαι νῆσοι, καθὼς καὶ εἰς νήσους ἡφαιστειογενεῖς, οἷαι αἱ νῆσοι Sandwich, ἀνευρίσκεται ἀριθμὸς σχετικῶς μέγας ἐνδημικῶν εἰδῶν, μολονότι πρόκειται περὶ νήσων ἐν σχέσει πρὸς τὰς ἄλλας ἠπείρους πολὺ μεταγενεστέρων.

Ὡσαύτως δὲν ἐξηγεῖται, πῶς, ἐνῷ κατὰ τοὺς ἐξελικτικοὺς ἡ γηΐνη γέφυρα ἡ συνδέσασα τὴν Νότιον μετὰ τῆς Βορείου Ἀμερικῆς εἶνε σχετικῶς νέα καὶ δὲν ἔδωκε τὸν καιρὸν εἰς τὰ μεταναστεύσαντα ἐκ τοῦ βορρᾶ ζῶα νὰ ἐξαφανίσωσι τὸν ἰδιάζοντα χαρακτῆρα ἑκατέρας τῶν χωρῶν, προκειμένου περὶ τῆς θαλασσίας ζωῆς ἡ ἡλικία τῆς γηΐνης αὐτῆς γεφύρας εὑρίσκεται ἐπαρκεστάτη ὑπὸ τῶν ἐξελικτικῶν, ἵνα δημιουργήσῃ διὰ τοῦ προκληθέντος ὑπ' αὐτῆς χωρισμοῦ τῶν δύο Ὠκεανῶν, τοῦ Εἰρηνικοῦ καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, διάφορα εἴδη ἰχθύων, μαλακίων, ἐχινοδερμάτων καὶ ὀστρακοδερμάτων ἐν ταῖς ἑκατέρωθεν τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Παναμᾶ θαλάσσαις.

Ὅσον δὲ ἀφορᾷ εἰς τὴν ὕπαρξιν ἐνδημικῶν εἰδῶν, παρουσιάζεται δυσεξήγητος κατὰ τὰς ἐξελικτικὰς προϋποθέσεις ἡ ὕπαρξις ἐνδημικῶν πτηνῶν, γνωστοῦ ὄντως, ὅτι «τὰ ἀερόβια ζῶα, τὰ ἔντομα, τὰ πτηνὰ καὶ αἱ νυκτερίδες δὲν ἀναχαιτίζονται ὑπὸ τῶν συνήθων τῆς διαδόσεως κωλυμάτων, ἅτινα ἰσχύουσι περὶ τῶν χερσαίων καὶ τῶν ὑδροβίων ζώων», ἵνα μεταχειρισθῶμεν αὐτοὺς τοὺς λόγους τοῦ Νικολαΐδου(2). Πολὺ δὲ περισσότερον δὲν ἐξηγεῖται ἐξελικτικῶς ἡ ὕπαρξις ἔστω καὶ ὀλίγων εἰδῶν θαλασσίων ἐνδημικῶν πτηνῶν, ἅτινα ὑπερίπτανται μακρὰς ἐκτάσεις τῆς θαλάσσης καὶ ὡς ἐκ τούτου μίγνυνται μετ' ἄλλων ἐλευθέρως. Τοσούτῳ δὲ μᾶλλον δὲν ἐξηγεῖται τὸ γεγονὸς τοῦτο, ὅταν συνυπάρχωσι καὶ συζῶσι μετὰ τῶν ὀλίγων τούτων ἐνδημικῶν θαλασσίων πτηνῶν ἄλλα πολὺ περισσότερα μὴ ἐνδημικά (Ἐν ταῖς νήσοις Gallapagos ἐπὶ 11 εἰδῶν θαλασσίων πτηνῶν τὰ 2 εἶνε ἐνδημικά).

(1) Ἐνθ' ἀνωτ. σελ. 321.

(2) ἔνθ' ἀνωτ. σελ. 207.

ΛΑΪΚΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΓΙΑΝ ΓΡΑΦΗΝ

ΤΟ ΕΦΟΔ ΚΑΙ ΤΟ ΛΟΓΕΙΟΝ

Δὲν εἰξεύρω, ἐὰν κάθε ἀρχιερεὺς τῶν Ἰουδαίων ἐκαταλάβαινε τὸν συμβολισμόν, τὸν ὁποῖον ἐσυμβόλιζε τὸ Ἐφὸδ μὲ τὰς ἐπωμίδας του καὶ μὲ τὸ λογεῖον, τὸ ὁποῖον ἐχάθη εἰς τοὺς χρόνους τῆς Βαβυλωνείου αἰχμαλωσίας. Δὲν εἰξεύρω δηλαδή, ἐὰν δι' ὅλους, ὅσοι ἔγιναν ἀρχιερεῖς τοῦ Ἰσραήλ, ἦταν ὁ λαὸς τοῦ Θεοῦ ἀγαπητὸς καὶ ποθητός, καὶ ἐὰν ὅλοι ἔγιναν τοῦ λαοῦ αὐτοῦ ὑπηρέται καὶ διάκονοι. Εἰξεύρω ὅμως κάτι, ποὺ ἐνισχύει καὶ ἐμὲ καὶ σέ, ἀναγνῶστά μου, τόσον πολύ, ὅσον τίποτε ἄλλο. Εἰξεύρω δηλαδή, ὅτι ὁ μέγας Ἀρχιερεύς, τὸν ὁποῖον ἐξεικόνιζεν ὁ ἀρχιερεὺς τῶν Ἰουδαίων, ἀσφαλῶς μᾶς ἐβάστασε καὶ μᾶς βαστάζει εἰς τοὺς ὤμους Του· μᾶς ἔσφιγξε καὶ μᾶς σφίγγει στὸ στῆθός Του. Μᾶς φέρνει ἐπάνω Του σὰν ἕνα στολίδι πολύτιμον, ποὺ ἐμπρὸς εἰς αὐτὸ κάθε ἄλλο στολίδι τοῦ κόσμου αὐτοῦ, ὅσον βαρύτιμον καὶ ἂν εἶνε, γίνεται γυαλὶ ἄχρηστο καὶ χωρὶς ἀξίαν.

Ξεύρεις δὲ ποῖος εἶνε ὁ Ἀρχιερεὺς αὐτός. Εἶνε Ἐκεῖνος, διὰ τὸν Ὁποῖον ἔλεγεν ἄλλοτε ὁ Ἡσαΐας ὅτι «ἡ ἀρχὴ αὐτοῦ ἐγενήθη ἐπὶ τοῦ ὤμου αὐτοῦ» (Ἡσ. θ' 6), σημαίνοντας μὲ αὐτὸ πῶς ἡ δύναμίς Του καὶ ἡ ἐξουσία Του θὰ ἦταν μεγάλη καὶ οἱ ὦμοί Του θὰ ἦσαν πολὺ δυνατοί. Δηλαδὴ εἶνε ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὅπως εἴπαμεν καὶ παραπάνω. Αὐτὸς λοιπὸν ὁ Ἀρχιερεὺς ἐπῆρεν ἐπάνω Του τὸ χαμένον πρόβατόν Του. Τὸ ἔβαλε στοὺς ὤμους Του γιὰ νὰ τὸ ξεκουράσῃ. Τὸ ἔσφιξε στὴν ἀγκαλιά Του γιὰ νὰ τὸ ζεστάνῃ καὶ γιὰ νὰ τὸ γιατρέψῃ. Τὸ ἐχάϊδευσε μὲ στοργὴν καὶ τὸ ἐπρόσεξε πολύ, μὰ πάρα πολύ, γιατὶ τὸ ἐθεώρησεν ὡς στολίδι του πολύτιμον καὶ ἀνεκτίμητον. Ναί· κάθε πιστὸς μαθητής Του καὶ δοῦλός Του αὐτὴν τὴν θέσιν παίρνει κοντὰ εἰς τὸν Χριστόν, ἀναγνῶστά μου. Ἐμβαίνει στοὺς ὤμους τοῦ Χριστοῦ. Κάθεται στὸ στῆθος καὶ στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ Χριστοῦ. Γίνεται πολύτιμος θησαυρὸς τοῦ Χριστοῦ. Καὶ ὁ Χριστὸς ὄχι μόνον τὸν προσέχει, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀγαπᾷ στοργικά, ἀλλὰ καὶ τὸν προστατεύει μὲ τὴν ἀκαταγώνιστον δύναμιν τῶν ὤμων Του. Καὶ μόνον τοῦτο; Γίνεται καὶ κάτι ἄλλο πολὺ θαυμασιώτερον. Ἐὰν ὁ ἀρχιερεὺς τῶν Ἰουδαίων φέροντας τὸ Ἐφὸδ καὶ τὸ λογεῖον ἔμπαινεν εἰς τὰ Ἅγια τῶν ἁγίων καὶ σὰν νὰ ποῦμεν, ἐπαρουσίαζεν ἐκεῖ τὰς δώδεκα φυλάς, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα ἔφερε χαραγμένα εἰς τοὺς ὤμους του καὶ εἰς τὸ στῆθός του, ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐμπῆκεν εἰς τὰ ἀληθινὰ Ἅγια τῶν ἁ-

γίων, εἰς τὸν Οὐρανόν, εἰς τὸν θρόνον τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐπαρουσίασε καὶ παρουσιάζει κάθε ἡμέραν τὰ ὀνόματα καὶ τῆς ψυχαῖς τῶν ἀγαπημένων Του, ποὺ τοὺς βαστάζει στοὺς ὤμους Του καὶ στὴν ἀγκαλιά Του, τοὺς παρουσιάζει κάθε ἡμέραν εἰς Αὐτὸν τὸν Θεόν. Αὐτὸ εἶχεν ὑπ' ὄψιν του ὁ Ἀπόστολος, ὅταν ἔγραφεν εἰς τοὺς Ἐφεσίους, ὅτι ὁ Θεὸς μᾶς συνήγειρε μαζὺ μὲ τὸν Χριστὸν καὶ μᾶς ἔβαλε νὰ καθήσωμεν μαζύ Του εἰς τὰ ἐπουράνια (Ἐφεσ. β', 6).

Ἀρά γε καὶ οἱ νέοι ἀρχιερεῖς τῆς χάριτος, τοὺς ὁποίους καλεῖ ὁ Χριστὸς νὰ Τὸν ὑπηρετήσουν καὶ νὰ ποιμαίνουν τὰ πρόβατά Του, ἔχουν ὅλοι πάντα ἐμπρός των τὸ θεῖον αὐτὸ παράδειγμα τοῦ μεγάλου Ἀρχιερέως, ὁ Ὁποῖος ἔγινε δοῦλος καὶ διάκονος τῶν πιστῶν Του, δοῦλος, ποὺ ἐθυσίασε τὴν ζωήν Του δι' αὐτούς; Δυστυχῶς! Ὅταν βλέπῃ κανείς, ὅτι τὸ ποίμνιον τοῦ Χριστοῦ ἐσχίσθηκεν ἀπὸ τῆς φιλοδοξίαις καὶ τοὺς ἐγωϊσμοὺς ἐκείνων, ποὺ ἀξιοῦν ὅτι ἀντιπροσωπεύουν τὸν Χριστόν· ὅταν βλέπῃ πῶς μερικοὶ ἀπὸ αὐτοὺς θέλουν νὰ ὑποτάξουν εἰς τὴν ἐξουσίαν τους ὅλους τοὺς ἐν Χριστῷ ἀδελφούς των καὶ συλλειτουργούς των, ἀκόμη δὲ καὶ τοὺς ἡγεμόνας καὶ τοὺς βασιλεῖς τῶν λαῶν, μὲ τὴν πρόφασιν ὅτι εἶνε διάδοχοι τοῦ ἀποστόλου Πέτρου· ὅταν βλέπῃ τὸν δεσποτισμὸν καὶ τὴν αὐθαιρεσίαν καὶ τὴν φιλαργυρίαν μερικῶν· ὅταν παρατηρῇ, ὅτι ὄχι διάκονοι καὶ δοῦλοι τοῦ ποιμνίου δὲν εἶνε, ἀλλὰ δεσπόται ποὺ πιέζουν καὶ τοὺς συλλειτουργούς των καὶ τὸ ποίμνιον ὁλόκληρον, ἔρχεται ὁ καθένας νὰ ἐρωτήσῃ τί ἐκπροσωποῦν οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ εἰς τὴν ποίμνην τοῦ Χριστοῦ καὶ ποίαν θέσιν ἠμπορεῖ νὰ κατέχουν; Γι' αὐτὸ ὕστερα βλέπεις τριγύρω ἀπὸ τὸν παπικὸν θρόνον νὰ γίνωνται πόλεμοι καὶ νὰ χύνωνται αἵματα. Γι' αὐτὸ βλέπεις καὶ εἰς τοὺς νεωτέρους χρόνους οἱ ἐπαναστάται καὶ ἀνατροπεῖς τῶν κοινωνιῶν νὰ στρέφωνται καὶ κατὰ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Χριστοῦ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν δὲν εὑρίσκονται στὴν θέσιν τους. Μερικοὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἐλησμόνησαν τὴν ἀποστολήν τους. Καὶ γι' αὐτὸ ἐκεῖνοι, ποὺ θεωροῦν ἀναγκαῖον νὰ ἀνατρέψουν κάθε θρόνον αὐτοκρατορικὸν καὶ δεσποτικὸν περιλαμβάνουν καὶ αὐτούς. Μαζὺ δὲ μὲ τὰ ξερὰ καίονται καὶ τὰ χλωρά.

Ἀρχιμ. † ΕΥΣΕΒΙΟΥ ΜΑΤΘΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΡΟΣ ΤΙΤΟΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗΝ

Εἰσαγωγή

α'. Ὁ παραλήπτης τῆς ἐπιστολῆς. Ὁ Τίτος, πρὸς τὸν ὁποῖον ἀπευθύνει τὴν παροῦσαν ἐπιστολὴν ὁ θεῖος Παῦλος, ὑπῆρξεν εἷς ἐκ τῶν σπουδαιοτέρων μαθητῶν καὶ συνεργατῶν αὐτοῦ. Ἐν τούτοις σπανιώτατα τὸ ὄνομα αὐτοῦ μνημονεύεται εἰς τὰς ἐπιστολὰς τοῦ ἀποστόλου, δὲν ἀναφέρεται δὲ διόλου ἐν ταῖς Πράξεσι. Καθὼς δὲ δυνάμεθα νὰ συναγάγωμεν ἐκ τῶν ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς τοῦ Παύλου ἐγκατεσπαρμένων ἀραιότατα πληροφοριῶν, ὁ Τίτος ἦτο χριστιανὸς ἀπερίτμητος Ἕλλην, ἐξ ἐθνικῶν ἐπιστραφεὶς εἰς τὸν Χριστιανισμόν (Γαλάτ. β' 3), δεκατέσσαρα δ' ἔτη μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ Παύλου εὑρέθη εἰς τὴν Ἀντιόχειαν τῆς Συρίας, καθ' ἣν ἐποχὴν ἐγίνοντο αἱ περὶ περιτομῆς συζητήσεις τοῦ Παύλου πρὸς τοὺς ψευδαδέλφους (Γαλάτ. β' 1). Ὁ Παῦλος συμπαραλαβὼν τὸν Τίτον μεθ' ἑαυτοῦ ἀνέβη μετὰ τοῦ Βαρνάβα εἰς Ἱεροσόλυμα κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς συγκροτήσεως τῆς περιφήμου συνόδου τῶν ἀποστόλων περὶ τὸ ἔτος 51, ἀντέστη δὲ ζωηρῶς εἰς τὴν ἀξίωσιν τῶν ἰουδαϊζόντων ψευδαδέλφων, ὅπως περιτμηθῇ ὁ Τίτος, ὅστις ἔμεινεν οὕτως ἀπερίτμητος.

Βραδύτερόν πως, περὶ τὸ ἔτος 54, ὅτε ἐγράφοντο αἱ δύο πρὸς Κορινθίους ἐπιστολαί, ἐπανευρίσκομεν τὸν Τίτον ἐν Κορίνθῳ, ὅπου τρὶς ἀπεστάλη ὑπὸ τοῦ Παύλου· πρῶτον μέν, ἵνα ὀργανώσῃ τὴν εἰσφορὰν τῶν ἐν Κορίνθῳ χριστιανῶν ὑπὲρ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις ἀδελφῶν (Β' Κορινθ. η' 6, ιβ' 18), ἔπειτα δὲ πάλιν ἐκ δευτέρου, ὅταν συναντήσας τὸν Παῦλον ἐν Μακεδονίᾳ ἀνέφερε πρὸς αὐτὸν τὸ ἀποτέλεσμα, ὅπερ παρήγαγε παρὰ τοῖς Κορινθίοις ἡ πρώτη ἐπιστολή του (Β' Κορινθ. β' 13, ζ' 6—7, 13—15)· τέλος δὲ καὶ ἐκ τρίτου μετὰ δύο ἑτέρων συμμαθητῶν του διὰ νὰ «ἐπιτελέσῃ τὴν χάριν» τῆς συλλογῆς εἰσφορῶν (Β' Κορινθ. η' 6 καὶ 16—23).

Ἐν τῇ Κρήτῃ δὲ ἦλθεν ὁ Τίτος συνοδεύων τὸν ἀπόστολον καὶ καταλειφθεὶς ὑπ' αὐτοῦ ἐκεῖ πρὸς ὀργάνωσιν τῶν ἐν Κρήτῃ ἐκκλησιῶν, προκειμένου ὁ ἀπόστολος νὰ συνεχίσῃ τὴν περαιτέρω πορείαν αὐτοῦ. Πράγματι, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τῆς ἐπιστολῆς, ὁ Παῦλος εὑρίσκεται ἐν ἀποστολικῇ πορείᾳ, συνοδεύουσι δὲ ὡς συνοδοιπόροι καὶ συνεργάται τὸν ἀπόστολον διάφοροι (γ' 15), μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ οἱ Ἀρτεμᾶς, Τυχικός, Ζηνᾶς καὶ Ἀπολλώς. Οἱ δύο οὗτοι τελευταῖοι μάλιστα ἐν ταξειδίῳ εὑρισκόμενοι πρόκειται νὰ διέλθωσι καὶ ἐκ Κρήτης, καὶ προτρέπεται ὁ Τίτος, ἵνα ἐξ ἑνὸς μὲν σπουδαίως προπέμψῃ αὐτούς, ἐξ ἑτέρου δὲ σπεύσῃ εἰς συνάντησιν τοῦ ἀποστόλου πρὶν ἢ ἐπέλθῃ ὁ χειμών, ὁριζομένης τῆς Νικοπόλεως ὡς τόπου συναντήσεως (γ' 12—13).

Τοσαῦτα γνωρίζομεν περὶ τοῦ Τίτου ἐκ τῶν ἐν τῇ Κ. Δ. ἐγκατεσπαρμένων εἰδήσεων.

β'. Χρόνος συγγραφῆς. Ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τῶν τελευταίων τούτων λεπτομερειῶν, ὁ χρόνος τῆς ἐγκαταστάσεως ταύτης τοῦ Τίτου εἰς Κρήτην δὲν δύναται νὰ συμπίπτῃ πρὸς τὴν ἐποχήν, καθ' ἣν τὸ πρῶτον διῆλθεν ὁ ἀπόστολος ἐκ Κρήτης (Πράξ. κζ' 8—9), ὅτε ὁδηγούμενος εἰς Ῥώμην δέσμιος ἦλθεν «εἰς τόπον τινὰ καλούμενον Καλοὺς λιμένας, ᾧ ἐγγὺς ἦν πόλις Λασαία». Ἡ παραμονὴ τοῦ ἀποστόλου ἐν Κρήτῃ κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην διήρκεσεν ἐλάχιστον χρόνον, οὐδὲ ἦτο ὁ ἀπόστολος ἐλεύθερος πρὸς δρᾶσιν ἀποστολικήν, ἀλλ' οὔτε συνωδεύετο ὑπὸ πολλῶν συνεργατῶν, οὔτε ἄλλως τε ὁ Τίτος ἀναφέρεται μεταξὺ τῶν συνοδῶν αὐτοῦ. Πρόκειται λοιπὸν μᾶλλον περὶ ἄλλης τινὸς ἀποστολικῆς πορείας, μὴ μνημονευομένης ὑπὸ τῶν Πράξεων, καὶ δὴ περὶ ἐκείνης, τὴν ὁποίαν ὁ Παῦλος φέρεται ἐπιχειρήσας μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν αὐτοῦ ἐκ τῆς πρώτης ἐν Ῥώμῃ φυλακίσεώς του, μεταξὺ τῶν ἐτῶν 64 καὶ 66. Ἡ ὁμοιότης μάλιστα τῆς ἐπιστολῆς ταύτης πρὸς τὰς ἄλλας δύο ποιμαντικάς, καὶ μάλιστα πρὸς τὴν Α' πρὸς Τιμόθεον, παρουσιάζει σχεδὸν ὡς βέβαιον, ὅτι ἡ πρὸς Τίτον ἐπιστολὴ συνεγράφη κατὰ τὸν αὐτὸν περίπου χρόνον, καθ' ὃν καὶ ἡ πρώτη πρὸς

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

ΛΟΓΟΣ Α΄. ΕΙΣ ΤΟΝ ΛΑΖΑΡΟΝ

Ἦτο μαζῆ μὲ αὐτὰ καὶ κάτι ἄλλο ἀκόμη, τὸ ὅτι καὶ ἡ ὑπόληψίς του εἶχε διαβληθῆ μεταξὺ τῶν ἀνοήτων ἀνθρώπων. Διότι συνηθίζουν οἱ πολλοί, ὅταν ἴδουν μερικοὺς νὰ εἶνε διαρκῶς πτωχοὶ καὶ ἄρρωστοι καὶ εἰς μεγάλην δυστυχίαν, νὰ μὴ ἔχουν καλὴν ἰδέαν περὶ αὐτῶν, ἀλλὰ νὰ κρίνουν ἀπὸ τὴν συμφοράν των τὰ περὶ τοῦ βίου των, καὶ νὰ νομίζουν ὅτι πάντως διὰ πονηρίαν αὐτοὶ τιμωροῦνται τοιουτοτρόπως. Καὶ πολλὰ ἄλλα παρόμοια λέγουν μεταξύ των, ἀνοήτως μέν, πάντως ὅμως τὰ λέγουν. Δηλαδὴ λέγουν ὅτι, ἂν αὐτὸς ἦτο φίλος τοῦ Θεοῦ, δὲν θὰ τὸν ἄφινε νὰ εἶνε πτωχὸς καὶ νὰ βασανίζεται ἀπὸ τὰ ἄλλα κακά. Τοῦτο ἀκριβῶς συνέβη καὶ διὰ τὸν Ἰὼβ καὶ διὰ τὸν Παῦλον. Διότι καὶ πρὸς ἐκεῖνον ἔλεγον οἱ φίλοι του· «Μὴ πολλάκις σοι λελάληται ἐν κόπῳ; ἰσχὺν δὲ ρημάτων σου τίς ὑποίσει; εἰ γὰρ σὺ ἐνουθέτησας πολλούς, καὶ χεῖρας ἀσθενοῦς παρεκάλεσας, ἀσθενοῦντάς τε ἐξανέστησας ρήμασι, γόνασί τε ἀδυνατοῦσι θάρσος περιέθηκας· νῦν δὲ ἥκει ἐπὶ σὲ πόνος καὶ ἥψατό σου, σὺ ἐσπούδασας. Πότερον οὐχ ὁ φόβος σοί ἐστιν ἐν ἀφροσύνῃ;» (Ἰὼβ 4, 2—6). Αὐτὰ δὲ ποὺ λέγει σημαίνουν τὰ ἑξῆς. Ἐὰν εἶχες πράξει κανὲν καλόν, δὲν θὰ ἐπάθαινες αὐτὰ ποὺ ἔπαθες, ἀλλὰ πληρώνεις διὰ τὰ ἁμαρτήματά σου καὶ τὰς παρανομίας σου. Καὶ αὐτὸ ἦτο κυρίως ἐκεῖνο ποὺ ἐπλήγωνε τὸν μακάριον Ἰώβ. Καὶ διὰ τὸν Παῦλον δὲ οἱ βάρβαροι τὸ ἴδιον ἔλεγαν. Ὅταν δηλαδὴ εἶδαν τὴν ὀχιὰ νὰ κρέμαται ἀπὸ τὸ χέρι του, δὲν ἐσκέφθησαν τίποτε τὸ καλὸν περὶ αὐτοῦ, ἀλλ' ἐνόμιζαν ὅτι ἦτο κάποιος ἀπὸ ἐκείνους ποὺ διέπραξαν τὰ μέγιστα ἐγκλήματα. Καὶ τοῦτο γίνεται φανερὸν ἀπὸ τὰ ἑξῆς λόγια των: «Τοῦτον διασωθέντα ἐκ τῆς θαλάσσης ἡ δίκη ζῆν οὐκ εἴασεν» (Πράξ. 28, 4). Συνήθως δὲ δὲν μᾶς ἀνησυχοῦν ὀλίγον αἱ τοιαῦται κρίσεις τῶν ἀνθρώπων. Καὶ ὅμως, ἂν καὶ τόσα ἦσαν τὰ κύματα, καὶ ἤρχοντο τὸ ἓν κατόπιν τοῦ ἄλλου ἐπάνω εἰς τὸν Λάζαρον, δὲν κατεποντίσθη τὸ πλοῖον τῆς ψυχῆς του ἀλλὰ καίτοι ὑπέφερεν ὡσὰν νὰ εὑρίσκετο μέσα σὲ καμίνι, ἐν τούτοις ἐφιλοσοφοῦσε κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὡς νὰ ἀπελάμβανε παντοτεινὴ δροσιά.

11. Διότι δὲν εἶπεν εἰς τὸν ἑαυτόν του τίποτε, ὡσὰν ἐκεῖνα ποὺ συνηθίζουν νὰ λέγουν πολλοί, ὅτι δηλαδὴ αὐτὸς ὁ πλούσιος ἂν μὲν μετὰ θάνατον τιμωρηθῇ καὶ κολασθῇ, θὰ γίνῃ ἓν καὶ ἓν [δηλαδὴ μίαν εὐτυχίαν εἰς τὸν κόσμον αὐτὸν καὶ μίαν δυστυχίαν εἰς τὸν ἄλλον]. Ἂν δὲ καὶ ἐκεῖ ἀπολαύσῃ τὰς ἰδίας τιμάς, δὲν θὰ δοκιμάσῃ δύο διαφορετικὰς καταστάσεις [ἀλλ' ἡ εὐτυχία ποὺ ἔχει ἐδῶ θὰ ἐξακολουθήσῃ καὶ εἰς τὴν ἄλλην ζωήν]. Ἢ μήπως πολλοὶ ἀπὸ σᾶς δὲν τὰ λέτε εἰς τὰς ἀγορὰς αὐτά, εἰσάγοντες εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τὰ λόγια ποὺ λέγουν εἰς τὰ ἱπποδρόμια καὶ τὰ εἰδωλολατρικὰ θέατρα; Ἐντρέπομαι ἀληθῶς καὶ κοκκινίζω ποὺ ἀναφέρω τὰς λέξεις αὐτάς, ἀλλ' ὅμως εἶνε ἀνάγκη νὰ τὰς εἴπω διὰ νὰ ἀπαλλαγῆτε σεῖς ἀπὸ τὰ ἄτακτα γέλοια καὶ τὴν ἐντροπὴν καὶ τὴν βλάβην ποὺ προκαλοῦν τὰ λόγια αὐτά. Τὰ λέγουν πολλοὶ πολλάκις γελῶντες. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸ εἶνε ἴδιον κακίας διαβολικῆς, τὸ νὰ εἰσάγῃ εἰς τὸν βίον μας διεφθαρμένας διδασκαλίας μὲ τὸ πρόσχημα ὅτι λέγει ἀστεῖα. Διότι αὐτὰ συνεχῶς καὶ εἰς τὰ ἐργαστήρια καὶ εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ εἰς τὰ σπίτια πολλοὶ περιφέρουν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον εἶνε δεῖγμα τῆς χειροτέρας ἀπιστίας καὶ τρέλλας καὶ ἄξιον γέλωτος καὶ παιδικῆς διανοίας. Διότι τὸ νὰ λέγουν, ὅτι ἐὰν κολασθοῦν οἱ κακοὶ μετὰ θάνατον, καὶ νὰ μὴ εἶνε τελείως πεπεισμένοι ὅτι ἐξάπαντος θὰ κολασθοῦν, αὐτὸ εἶνε ἴδιον ἀνθρώπων, ποὺ ἀπιστοῦν καὶ ἀμφιβάλλουν· τὸ νὰ νομίζουν δὲ ὅτι, καὶ ἂν συμβῇ αὐτὸ [ἂν δηλαδὴ κολασθοῦν οἱ κακοί], τὸ ὁποῖον ἀφεύκτως θὰ συμβῇ, καὶ πάλιν οἱ ἁμαρτωλοὶ θὰ ἀπολαύσουν τὴν ἴσην μὲ τοὺς δικαίους ἀνταπόδοσιν, τοῦτο εἶνε μεγίστη ἀνοησία.

Τί λέγεις, πές μου; Ἐὰν ὁ πλούσιος κολάζεται μετὰ θάνατον, ἕνα καὶ ἕνα ἔγινε; [Δηλαδὴ ἦλθεν ἴσα—ἴσα μία εὐτυχία ἐδῶ καὶ μία δυστυχία ἐκεῖ;] Καὶ κατὰ ποῖον λόγον ἠμπορεῖ αὐτὸ νὰ εἶναι ὀρθόν; Πόσα χρόνια θέλεις νὰ τὰ βάλωμεν ὅτι θὰ ἀπολαύσῃ ἐδῶ τὰ χρήματά του; Θέλεις νὰ βάλωμεν ἑκατόν; Ἐγὼ δὲ βάζω καὶ διακόσια καὶ τριακόσια καὶ διπλάσια, καὶ ἂν θέλῃς καὶ χίλια χρόνια, ποὺ εἶναι ἀδύνατον· διότι, ὅπως λέγει ὁ προφήτης, «αἱ ἡμέραι τῶν ἐτῶν ἡμῶν ὀγδοήκοντα ἔτη» (Ψαλμ. 89, 10). Ἀλλ' ἂς ὑποθέσωμεν ὅτι εἶναι καὶ χίλια. Πές μου, λοιπόν, μήπως ἔχεις ἐδῶ νὰ μοῦ δείξῃς καμμίαν ζωὴν ποὺ νὰ μὴ ἔχῃ τέλος καὶ νὰ μὴ ἠξεύρῃ ὅριον, ὅπως εἶναι ἡ ζωὴ τῶν δικαίων ἐκεῖ; Πές μου, ἐὰν μέσα εἰς ἑκατὸν χρόνια ἰδῇ ἕνας μίαν νύκτα ὡραῖον ὄνειρον, καὶ ἀφοῦ ἀπολαύσῃ εἰς τὸν ὕπνον του πολλὴν καλοπέρασιν, κολάζεται ἔπειτα τὰ ἑκατὸ χρόνια, ἆρά γε θὰ ἠμπορέσῃς νὰ εἴπῃς δι' αὐτόν, ὅτι εἶναι ἕνα καὶ ἕνα, καὶ θὰ κάμνῃς τὴν μίαν νύκτα ἐκείνων τῶν ὀνείρων ἴσην καὶ ἀντίρροπον πρὸς τὰ ἑκατὸν χρόνια; Εἶναι ἀδύνατον νὰ τὸ εἴπῃς. Τοῦτο λοιπὸν σκέψου καὶ περὶ τῆς μελλούσης ζωῆς. Ὅ,τι δηλαδὴ εἶναι ἕνα ὄνειρον συγκρινόμενον πρὸς ἑκατὸν ἔτη, τοῦτο εἶναι καὶ ὁ παρὼν βίος συγκρινόμενος πρὸς τὴν μέλλουσαν ζωήν. Μᾶλλον δὲ καὶ πολὺ περισσότερον· ὅσον εἶναι μία μικρὰ σταγὼν ἐν συγκρίσει πρὸς πέλαγος ἀπέραντον, τόσον εἶναι χίλια ἔτη ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν μέλλουσαν ἐκείνην δόξαν καὶ ἀπόλαυσιν. Καὶ τί ἄλλο περισσότερον ἠμπορεῖ νὰ εἴπῃ κανεὶς παρὰ ὅτι ἡ ζωὴ ἐκείνη δὲν ἔχει ὅριον καὶ δὲν εἰξεύρει τέλος, καὶ ὅτι ὅση ἀπόστασις ὑπάρχει μεταξὺ τῶν ὀνείρων καὶ τῆς πραγματικότητος, τόση εἶναι καὶ ἡ διαφορὰ τῆς παρούσης καταστάσεως ἀπὸ τὴν ἐκεῖ;

Τιμόθεον. Πιθανῶς τὴν Κρήτην ἐπεσκέφθη τὸ δεύτερον ὁ Παῦλος εὐθὺς ὡς ἀναχωρήσας ἐκ Ρώμης μετὰ τὴν ἀποφυλάκισιν αὐτοῦ ἐπαναπλέει πρὸς τὴν Μ. Ἀσίαν. Παραμείνας δ' ἐν Κρήτῃ χρόνον τινὰ καὶ σπεύδων νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν Ἔφεσον καὶ τὰς ἐν Μ. Ἀσίᾳ ἐκκλησίας, ἐκεῖθεν δὲ νὰ μεταβῇ εἰς Μακεδονίαν καὶ Ἑλλάδα, ἀφῆκεν εἰς Κρήτην πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ ἔργου του τὸν Τίτον, κατὰ χρόνον προγενέστερον τῆς ἐν Ἐφέσῳ ἐγκαταστάσεως τοῦ Τιμοθέου. Ὅταν δὲ ἐπισκεφθεὶς καὶ τὰς ἐν Μ. Ἀσίᾳ ἐκκλησίας ἐπρόκειτο νὰ καταλίπῃ καὶ τὰς ἐν Ἑλλάδι ἐκκλησίας, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τότε ἔγραψε τὴν πρὸς Τίτον κατὰ χρόνον συμπίπτοντα, ὡς εἴπομεν, πρὸς τὸν χρόνον τῆς συγγραφῆς καὶ τῆς Α΄ πρὸς Τιμόθεον ἐπιστολῆς, κατὰ σειρὰν μάλιστα τοιαύτην, ὥστε νὰ εἶνε αὕτη πιθανώτατα ἡ πρώτη ἐκ τῶν Ποιμαντικῶν ἐπιστολῶν.

ΚΥΡΙΑΚΗ 26 ΜΑΪΟΥ

ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

(Κυρ. Σαμαρείτιδος, Ἰωάν. δ' 5—44)
Βλέπε Καινὴν Διαθήκην, ἔκδοσιν «Ζωῆς», σελ. 281.

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ

(Κυρ. Σαμαρείτιδος, Πράξ. ια' 19—30)
Βλέπε Καινὴν Διαθήκην, ἔκδοσιν «Ζωῆς», σελ. 387.

ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ ΕΚ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ

Θὰ προέλθῃ καλόν.

Μεγάλη δοκιμασία διὰ τοὺς χριστιανοὺς τῶν Ἱεροσολύμων ἦτο ὁ ἄγριος διωγμός, ὁ ὁποῖος εἶχε κηρυχθῆ κατὰ τῆς Ἐκκλησίας μετὰ τὸν λιθοβολισμὸν τοῦ διακόνου Στεφάνου. Διότι πολλοὶ ἀπὸ τοὺς χριστιανοὺς ἠναγκάσθησαν ν' ἀφίσουν τὰς οἰκίας των καὶ νὰ φύγουν πολὺ μακρὰν ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα, διὰ νὰ σωθοῦν ἀπὸ τὴν μανίαν τῶν διωκτῶν.

Ἐν τούτοις, προῆλθε καὶ καλὸν μέγα ἀπὸ τὴν θλίψιν αὐτὴν τοῦ διωγμοῦ. Διότι ὅσοι χριστιανοὶ διεσπάρησαν εἰς διαφόρους πόλεις, ἐντὸς καὶ ἔξω τῆς Παλαιστίνης, διέδωσαν τὴν ἀλήθειαν τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας καὶ ὡδήγησαν εἰς τὴν σωτηρίαν πολλὰς ψυχάς. Μὲ τὸν τρόπον δὲ αὐτόν, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐθλίβησαν οἱ χριστιανοὶ τῶν Ἱεροσολύμων καὶ ἐζημιώθησαν ὑλικῶς, διότι ἐφονεύθη ὁ Στέφανος καὶ ἔχασαν τὰς περιουσίας των. Ἀλλὰ ἀφ' ἑτέρου ἐχάρησαν, διότι ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία ἐξηπλώθη, αὐτοὶ δὲ καὶ ὠφελήθησαν ψυχικῶς, διότι συνετέλεσαν νὰ σωθοῦν τόσαι ψυχαί.

Ἰδοὺ λοιπόν, ὅτι ἀπὸ τὰς θλίψεις, τὰς ὁποίας ἐπιτρέπει ὁ Θεός, θὰ προέλθῃ καλὸν καὶ θὰ προκύψῃ ψυχικὴ ὠφέλεια, ὅταν τὰς δεχώμεθα μὲ ὑπομονὴν καὶ ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ. Πονοῦμεν, βέβαια, καὶ ὑποφέρομεν σωματικῶς, ὅταν ἔρχεται ἡ θλίψις. Εἴμεθα ἄνθρωποι, καὶ δὲν εἶνε δυνατὸν παρὰ νὰ μᾶς στενοχωρῇ καὶ νὰ μᾶς λυπῇ ἕνα θλιβερὸν ποὺ μᾶς συνέβη. Ἀλλὰ πρέπει νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν μας ὅτι ὁ Θεὸς τὰ ἐπιτρέπει ὅλα πρὸς τὸ συμφέρον μας. Ἴσως διότι πρέπει νὰ δοκιμασθῶμεν εἰς τὴν ἀρετὴν τῆς ὑπομονῆς. Ἴσως διότι εἶνε ἀνάγκη νὰ τιμωρηθῶμεν διὰ κάποιαν ἁμαρτίαν μας. Ἴσως διότι μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν θὰ ταπεινωθῶμεν καὶ θὰ μάθωμεν νὰ εἴμεθα συμπαθεῖς πρὸς τοὺς θλιβομένους καὶ πάσχοντας. Ἴσως καὶ διότι ὁ Θεὸς θέλει νὰ γίνωμεν παράδειγμα ὑπομονῆς καὶ καρτερίας εἰς τοὺς ἄλλους καὶ νὰ τοὺς ὠφελήσωμεν ψυχικῶς.

Διὰ τοῦτο, ἂς προσπαθῶμεν νὰ εἴμεθα ἄνθρωποι τοῦ Θεοῦ, πιστοὶ καὶ ἀφωσιωμένοι εἰς Αὐτόν. Καὶ τότε, ὁποιανδήποτε θλίψιν καὶ ἂν ἐπιτρέψῃ ὁ Θεὸς νὰ μᾶς ἔλθῃ, χωρὶς ἄλλο ἀπὸ αὐτὴν θὰ προκύψῃ καλόν.

Εἶνε καθῆκον ὅλων.

Πρὶν ἀκόμη οἱ Ἀπόστολοι μεταβοῦν καὶ κηρύξουν εἰς τὴν Ἀντιόχειαν, τὸ Εὐαγγέλιον εἶχε κηρυχθῆ καὶ εἰς τὴν πόλιν αὐτήν. Διότι πολλοὶ ζηλωταὶ χριστιανοί, ἀπὸ ἐκείνους ποὺ ἔφυγον ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα, ἐθεώρησαν καθῆκόν των, ὅταν μετέβησαν εἰς τὴν Ἀντιόχειαν, νὰ διαδώσουν καὶ ἐκεῖ τὴν χριστιανικὴν ἀλήθειαν. Περὶ αὐτῶν λέγει ἡ σημερινὴ περικοπὴ ὅτι «ἦσαν δέ τινες ἐξ αὐτῶν ἄνδρες Κύπριοι καὶ Κυρηναῖοι, οἵτινες εἰσελθόντες εἰς Ἀντιόχειαν ἐλάλουν πρὸς τοὺς Ἑλληνιστάς, εὐαγγελιζόμενοι τὸν Κύριον Ἰησοῦν».

ΑΔΕΛΦΟΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΩΝ Η "ΖΩΗ,,

ΣΥΝΤΑΚΤΑΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ
ΣΕΡΑΦΕΙΜ ΠΑΠΑΚΩΣΤΑΣ
ΙΓΝΑΤΙΟΣ ΚΟΛΙΟΠΟΥΛΟΣ
ΠΑΝΑΓ. ΤΡΕΜΠΕΛΑΣ
ΔΗΜ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ .... ΔΡΑΧ. 20
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΣΕΛ. 4 ἢ ΔΟΛ. 1
Ἐπιστολαὶ καὶ συνδρομαὶ πρὸς κ. ΙΩΑΝ. Κ. ΚΟΛΙΟΠΟΥΛΟΝ Ἱπποκράτους 189

Ἱδρυτής: Ἀρχιμ. ΕΥΣΕΒΙΟΣ ΜΑΤΘΟΠΟΥΛΟΣ († 1929)
Συντάκτης: Ἀρχιμ. ΔΙΟΝ. ΦΑΡΑΖΟΥΛΗΣ († 1920)

Μὲ τὸν τρόπον αὐτόν, αὐτοὶ οἱ εὐσεβεῖς καὶ ζηλωταὶ χριστιανοί, ἂν καὶ δὲν ἦσαν ἀπὸ τὴν ὁμάδα τῶν Ἀποστόλων, κατώρθωσαν νὰ ὁδηγήσουν εἰς τὴν σωτηρίαν πολλοὺς ἐκ τῶν κατοίκων τῆς Ἀντιοχείας. Διότι, ὅπως γράφει ὁ θεῖος Λουκᾶς, «πολύς ἀριθμὸς πιστεύσας ἐπέστρεψεν ἐπὶ τὸν Κύριον».

Ἀλλὰ καὶ σήμερον οἱ χριστιανοὶ πρέπει νὰ θεωροῦν καθῆκον τὸ νὰ μεταδίδουν καὶ εἰς ἄλλους τὴν ἀλήθειαν τοῦ Εὐαγγελίου. Χωρὶς δὲ νὰ μεταβοῦν εἰς ἄλλας πόλεις καὶ χώρας, ὑπάρχει ἔδαφος διὰ νὰ ἐργασθῇ ἕκαστος μέσα εἰς τὸν κύκλον τῶν γνωστῶν καὶ φίλων του καὶ νὰ τοὺς φέρῃ εἰς τὸν δρόμον τοῦ Θεοῦ. Διότι πλεῖστοι ὅσοι ἀπὸ τοὺς λεγομένους χριστιανοὺς ἔχουν τόσην ἄγνοιαν τῆς διδασκαλίας τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῶν ὑποχρεώσεων τοῦ Χριστιανοῦ, ὥστε δὲν διαφέρουν καὶ πολὺ ἀπὸ τοὺς ἄλλοτε εἰδωλολάτρας. Αὐτούς, λοιπόν, μετὰ τῶν ὁποίων συναναστρεφόμεθα ἢ συνεργαζόμεθα καὶ ὁπωσδήποτε ἐρχόμεθα εἰς ἐπικοινωνίαν, ἔχομεν καθῆκον εἰς κάθε κατάλληλον εὐκαιρίαν νὰ τοὺς διαφωτίζωμεν καὶ νὰ προσπαθῶμεν νὰ τοὺς ὁδηγήσωμεν εἰς τὴν ἀλήθειαν τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας.

Μάλιστα! Εἶνε καθῆκον ὅλων ὅσοι ἐγνώρισαν τὸν Χριστὸν καὶ ἔμαθον τὴν διδασκαλίαν Του, εἶνε καθῆκον νὰ προπαγανδίζουν καὶ νὰ συντελοῦν εἰς τὸ νὰ διαδίδεται καὶ εἰς ἄλλους ἡ ἀλήθεια. Διότι, δυστυχῶς, οὔτε πολλοὶ ἱεροκήρυκες ὑπάρχουν, οὔτε εἶνε δυνατὸν ὁ λόγος αὐτῶν νὰ φθάσῃ εἰς ὅλα τὰ μέρη, πολλοὶ δὲ ἐκ τῶν ἀνθρώπων εἶνε καὶ προκατειλημμένοι καὶ δὲν φροντίζουν νὰ διδαχθοῦν καὶ νὰ μελετήσουν τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ. Διὰ τοῦτο ἀκριβῶς ἐπιβάλλεται εἰς ὅλους νὰ χρησιμοποιοῦν κάθε τρόπον συνετόν, διὰ νὰ γνωρίσουν καὶ ἄλλοι τὴν ἀλήθειαν καὶ τοιουτοτρόπως νὰ ὁδηγηθοῦν εἰς τὴν σωτηρίαν.

Ἕνα μάθημα ταπεινοφροσύνης.

Τὸν Βαρνάβαν ἐθεώρησε κατάλληλον ἡ Ἐκκλησία τῶν Ἱεροσολύμων διὰ νὰ μεταβῇ εἰς τὴν Ἀντιόχειαν καὶ στηρίξῃ τοὺς ἐκεῖ ἀρχαρίους Χριστιανοὺς καὶ ὀργανώσῃ τὴν ἀρτισύστατον Ἐκκλησίαν τῆς Ἀντιοχείας. Πόσον δὲ ἱκανὸς ἦτο διὰ τὸ ἔργον τοῦτο ὁ Βαρνάβας, μαρτυροῦν τὰ λόγια τῆς σημερινῆς περικοπῆς, ὅτι «ἦν ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ πλήρης Πνεύματος ἁγίου καὶ πίστεως» καὶ τὸ ὅτι, μετὰ τὴν ἄφιξιν τοῦ Βαρνάβα εἰς τὴν Ἀντιόχειαν, «προσετέθη ὄχλος ἱκανὸς τῷ Κυρίῳ».

Ἂς θαυμάσωμεν ὅμως τὴν ταπείνωσιν τοῦ ἁγίου τούτου ἀνδρός! Οὔτε ἐπηρεάσθη ἀπὸ τὴν ἐκλογὴν καὶ τὴν προτίμησιν, τὴν ὁποίαν τοῦ ἔκαμαν, ἀλλ' οὔτε ἡ ἐπιτυχία εἰς τὸ ἔργον του τὸν ἔκαμε νὰ ὑπερηφανευθῇ. Τοὐναντίον! Ἐθεώρει ὅτι δὲν ἔχει τὴν δύναμιν ν' ἀνταποκριθῇ εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς Χριστιανικῆς διδασκαλίας. Καὶ διὰ τοῦτο «ἐξῆλθεν εἰς Ταρσὸν ἀναζητῆσαι Σαῦλον, καὶ εὑρὼν ἤγαγεν αὐτὸν εἰς Ἀντιόχειαν». Εἶχε τὸ φρόνημα ὅτι ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἤ-

το ἀνώτερος καὶ καταλληλότερος ἀπὸ αὐτόν, ἂν καὶ εἶχε γίνει ὁ Παῦλος Χριστιανὸς μετὰ τὸν Βαρνάβαν. Καὶ ἰδού, λοιπόν, παρέλαβε τὸν Παῦλον καὶ τὸν ἔφερε βοηθὸν καὶ συνεργάτην του εἰς τὴν Ἀντιόχειαν.

Ἔτσι φαίνονται οἱ ταπεινοὶ ἄνθρωποι. Ὅσῳ τοὺς τιμοῦν οἱ ἄλλοι, τόσῳ αὐτοὶ ταπεινοφρονοῦν. Καὶ ὅσῳ ἐπιτυγχάνουν εἰς τὸ ἔργον των, τόσῳ νομίζουν ὅτι «δὲν θὰ τὰ βγάλουν πέρα». Καὶ πρέπει, ἀγαπητὲ ἀναγνῶστα, νὰ συγκρίνωμεν καὶ ἡμεῖς τὸν ἑαυτόν μας μὲ αὐτοὺς τοὺς ταπεινοὺς ἀνθρώπους τοῦ Θεοῦ, διὰ νὰ λάβωμεν διδάγματα σωτήρια. Διότι, ὅπως βλέπεις, τόσον πολλαῖς φοραῖς μᾶς ζαλίζει ὁ ἐγωϊσμὸς καὶ ἡ μεγάλη ἰδέα ποὺ ἔχομεν διὰ τὸν ἑαυτόν μας, ὥστε νομίζομεν ὅτι εἴμεθα ἱκανοὶ διὰ κάθε ἐργασίαν. Φανταζόμεθα ὅτι εἴμεθα κατάλληλοι δι᾽ οἱονδήποτε ἔργον, τὸ ὁποῖον ἀπαιτεῖ προσόντα μεγάλα καὶ ἐξαιρετικά. Καὶ τόσον μᾶς τυφλώνει ἡ ὑπερηφάνειά μας, ὥστε δὲν τολμᾷ κανεὶς νὰ μᾶς ὑποδείξῃ κἄτι τι καὶ νὰ ἐπικρίνῃ τὸ ἔργον μας. Διότι θεωροῦμεν τὸν ἑαυτόν μας ἀλάθητον καὶ ὅλας τὰς πράξεις μας καλάς.

Ἀλλ᾽ ὄχι! Τὸ παράδειγμα τοῦ Βαρνάβα ἂς μᾶς γίνῃ μάθημα, ὅτι ὀφείλομεν καὶ ἡμεῖς νὰ εἴμεθα πάντοτε ταπεινοί. Ὁ ταπεινὸς εἶνε πάντοτε κερδισμένος. Διότι καὶ ἀπὸ τοὺς ἄλλους ζητεῖ συμβουλὰς καὶ βοήθειαν εἰς τὸ ἔργον του, ἀλλὰ καὶ πλουσιωτέραν λαμβάνει τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ.

ΣΤΗΛΗ ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΓΟΝΕΙΣ

ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΗΧΗΤΙΚΟΝ

Εἶνε εὐτύχημα διὰ τοὺς γονεῖς τὸ ὅτι κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, μὲ τὴν ἵδρυσιν τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων, ἀνασυνεστήθη καὶ ἀνεζωογονήθη ἕνας ἀρχαῖος καὶ εὐεργετικὸς τῆς Ἐκκλησίας μας θεσμός. Διότι τὰ σχολεῖα ταῦτα, τὰ ὁποῖα λειτουργοῦν συνήθως κατὰ Κυριακήν, μέσα εἰς τὸ σεμνὸν καὶ ἐπιβλητικὸν περιβάλλον τοῦ Ναοῦ, ὅπου τὰ πάντα ὑπενθυμίζουν τὸν Θεόν, σκοπὸν ἔχουν νὰ συμπληρώσουν, κατὰ τρόπον πρακτικὸν καὶ εὐχάριστον, τὸ ἔργον τῆς θρησκευτικῆς ἀγωγῆς, τὴν ὁποίαν παρέχει τυχὸν ἡ οἰκογένεια καὶ τὸ δημόσιον σχολεῖον. Ἑπομένως, εἶνε μία πολύτιμος ἐπικουρία εἰς τὸ παιδαγωγικὸν ἔργον τῶν γονέων καὶ ἀναπληρώνει ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δὲν γνωρίζουν ἢ δὲν εἰμποροῦν νὰ κάμουν πολλοὶ γονεῖς διὰ τὰ παιδιά των. Εἰς τὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα, τὰ ὁποῖα εὐτυχῶς ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος διαδίδονται περισσότερον καὶ ὀργανώνονται καλύτερον, τὰ παιδιὰ ἔρχονται ἐλευθέρως, διὰ ν᾽ ἀκούσουν ἀπὸ τὸ στόμα διδασκάλου, ἐμπνεομένου ἀπὸ τὰ χριστιανικὰ ἰδεώδη, μαθήματα ἰδιαίτερα, ὄχι διὰ νὰ πλουτίσουν ἁπλῶς τὰς γνώσεις του, ἀλλὰ κυρίως διὰ νὰ βοηθηθοῦν εἰς τὴν πρᾶξιν τῆς ἀρετῆς καὶ εἰς τὴν μόρφωσιν χριστιανικοῦ χαρακτῆρος. Ὄχι δὲ μόνον τὰ μαθήματα, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐπιβολὴ ποὺ ἐξασκεῖ ἕνας εὐσεβὴς διδάσκαλος εἰς τοὺς μαθητάς, καὶ ἡ ὅλη ὀργάνωσις τοῦ σχολείου μὲ τοὺς παρακολουθοῦντας μαθητάς, μὲ τὰ ποιήματα καὶ ᾄσματα, μὲ τὰ βραβεῖα, μὲ τὰς ἐκδρομὰς καὶ τελετὰς καὶ φιλανθρωπικὰς ἐπισκέψεις, ὅλα αὐτὰ ἔχουν ἤδη καταστήσει τὸ Κατηχητικὸν Σχολεῖον ἀγαπητὸν καὶ προσφιλὲς εἰς τὰ παιδιά. Ἡ ὥρα τοῦ μαθήματος εἶνε διὰ τοὺς μικροὺς ὥρα εὐχαρίστου ψυχαγωγίας, ὑπὸ τὴν ὁποίαν προσφέρεται εἰς αὐτοὺς ἐντέχνως ἡ διδασκαλία διὰ τὴν διόρθωσιν τῶν ἐλαττωμάτων των καὶ τὴν μόρφωσιν χριστιανικῶν πεποιθήσεων καὶ χριστιανικοῦ χαρακτῆρος.

Καὶ ἡ μὲν Ἐκκλησία ἔχει ἤδη περιβάλει μὲ πολλὴν στοργὴν τὸν θεσμὸν τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων καὶ τὸν ἔθεσεν ὑπὸ τὴν εὐλογίαν καὶ προστασίαν της, ἐλπίζουσα ἐξ αὐτοῦ καρποὺς σημαντικούς. Ἀκόμη ὅμως δὲν εἰμποροῦμεν νὰ βεβαιώσωμεν ὅτι καὶ οἱ γονεῖς ἐξετίμησαν ὅσον πρέπει τὸ Κατηχητικὸν σχολεῖον. Βεβαίως στέλλουν πολλοὶ τὰ παιδιά των καὶ μένουν εὐχαριστημένοι καὶ ἱκανοποιημένοι, ὅταν τὰ βλέπουν νὰ δεικνύουν μεταβολήν τινα ἠθικὴν ἐπὶ τὸ καλύτερον. Ἐν τούτοις, δὲν δεικνύουν ἐνδιαφέρον ἀνάλογον πρὸς τὴν προσπάθειαν ποὺ γίνεται ἐκεῖ χάριν τῶν τέκνων των. Ὑπάρχουν γονεῖς, οἱ ὁποῖοι, μὲ τὴν πρώτην ἀφορμήν, ἐμποδίζουν τὰ παιδιά των ἀπὸ τὸ Κατηχητικόν, εἴτε διὰ νὰ τὰ ἀπασχολήσουν εἰς κάποιαν ἐργασίαν, ἡ ὁποία ἐν τούτοις ἠμποροῦσε νὰ γίνῃ καὶ ἔπειτα, εἴτε διὰ νὰ μεταβοῦν εἰς περίπατον ἢ ἐκδρομήν, εἴτε δι᾽ ἄλλην παρομοίαν αἰτίαν. Πολλοὶ ἀπ᾽ αὐτοὺς δὲν εἰξεύρουν κἂν ὅτι τὸ παιδί των φοιτᾷ εἰς τοιοῦτον σχολεῖον, διότι δὲν ἐνδιεφέρθησαν ποτὲ νὰ παρακολουθήσουν τὴν ζωὴν καὶ τὴν ἐκπαίδευσιν τοῦ παιδιοῦ των. Καὶ ἄλλοι, ἐνῷ δεικνύουν ἐκτίμησιν πρὸς τὸ Κατηχητικὸν Σχολεῖον, ἐν τούτοις δὲν κατορθώνουν ποτὲ νὰ κάμουν μίαν ἐπίσκεψιν εἰς αὐτό, νὰ ἔλθουν εἰς ἐπικοινωνίαν πρὸς τὸν διδάσκαλον, νὰ ζητήσουν πληροφορίας διὰ τὸ παιδί των, νὰ δώσουν καὶ αὐτοὶ πληροφορίας διὰ τὸν χαρακτῆρά του εἰς τὸν διδάσκαλον, ὥστε νὰ τοῦ δώσῃ καὶ αὐτὸς τὰς καταλλήλους συμβουλάς ἤ, οὔτε κἂν λαμβάνουν τὸν κόπον νὰ ἐξακριβώσουν, ἐὰν πράγματι τὸ παιδί των παρακολουθῇ τὸ Κατηχητικὸν μάθημα ἢ γυρίζῃ τὴν ὥραν αὐτὴν εἰς τοὺς δρόμους.

Μὲ τὸν τρόπον αὐτόν, ὅταν βλέπῃ τὸ παιδὶ τοὺς γονεῖς του νὰ μὴ δεικνύουν κανένα ἐνδιαφέρον διὰ τὸ Κατηχητικόν, σιγά—σιγὰ χάνει καὶ αὐτὸ κάθε ὄρεξιν καὶ διάθεσιν. Ἀσφαλῶς δέ, αὐτὴ εἶνε μία συνήθης αἰτία, διὰ τὴν ὁποίαν πολλοὶ μαθηταί, ἐνῷ προσέρχονται κατ᾽ ἀρχὰς μὲ ζῆλον εἰς τὸ Κατηχητικόν, ἔπειτα ἀπομακρύνονται καὶ δὲν ἐμφανίζονται πλέον εἰς αὐτό, ἢ παρουσιάζονται κατ᾽ ἀραιὰ διαστήματα. Τοιουτοτρόπως οἱ γονεῖς μὲ τὴν ἀδιαφορίαν των εἰμπορεῖ νὰ ματαιώσουν τὴν ὠφέλειαν τοῦ παιδιοῦ των, τὴν ὁποίαν ζητεῖ νὰ τοῦ δώσῃ τὸ Κατηχητικὸν σχολεῖον.

Ἀλλὰ πρέπει νὰ ἐννοήσουν οἱ γονεῖς, ὅτι εἰς πᾶσαν προσπάθειαν ποὺ ἀποβλέπει εἰς τὴν μόρφωσιν τῶν παιδιῶν των, εἶνε ὑπόχρεοι νὰ δώσουν καὶ αὐτοὶ μίαν χεῖρα βοηθείας. Ἐὰν δὲν εἰμποροῦν νὰ κάμουν κάτι τι περισσότερον, τοὐλάχιστον ἂς προτρέπουν τὰ παιδιά των καὶ ἂς τὰ στέλλουν τακτικὰ εἰς τὸ Κατηχητικὸν σχολεῖον, ὅταν ὑπάρχῃ τοιοῦτον. Ἔπειτα δέ, ἂς παρακολουθοῦν καὶ ἂς ἐπιβλέπουν, διὰ νὰ βεβαιώνωνται ἐὰν τὰ παιδιά των εἶνε τακτικοὶ μαθηταί. Ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει εἰμποροῦν νὰ ἔχουν ἀπὸ αὐτὰ τὴν δικαίαν ἀξίωσιν νὰ παρουσιάζουν καὶ καλυτέρευσιν εἰς τὴν ὅλην διαγωγήν των, συμφώνως πρὸς ὅσα διδάσκονται εἰς τὸ Κατηχητικὸν τῶν σχολεῖον.

ΠΡΟΣΕΥΧΑΙ

Δέησις ἐπὶ τῇ ἀναμνήσει τοῦ σωτηρίου Πάθους.

(Ἐκ τῶν τοῦ ἱ. Αὐγουστίνου).

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

Δὲν ἠμπόρεσα δυστυχῶς νὰ ἴδω τὸν Κύριον τῶν ἀγγέλων ταπεινωθέντα μέχρι τοιούτου βαθμοῦ, ὥστε καὶ νὰ ζήσῃ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ νὰ συναναστραφῇ τοὺς ἀνθρώπους, διὰ

ν' ἀνυψώση αὐτοὺς εἰς τὴν παντοτεινὴν συναναστροφὴν μετὰ τῶν ἀγγέλων. Δὲν ἔζησα τότε, ὅταν ὁ ἐνανθρωπήσας Θεός, εἰς τὸν ὁποῖον ἡμάρτησαν οἱ ἁμαρτωλοὶ ἄνθρωποι, παρεδίδετο εἰς τὸν θάνατον καὶ τὴν νέκρωσιν, διὰ νὰ ἔχη ζωὴν ὁ ἁμαρτωλός, ὁ ἔνοχος ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ! Εἰς τὰς τόσας ἀξιοθαυμάστους καὶ ἀφαντάστους ἐκδηλώσεις τῆς θείας φιλανθρωπίας δὲν ἠξιώθην δυστυχῶς νὰ εἶμαι παρὼν καὶ νὰ μείνω ἐκστατικός! Διατί, ὦ ψυχή μου, νὰ μὴ διαπεράση σὲ μᾶλλον τὸ κοπτερώτατον ξῖφος τῆς ὀδύνης ἐκείνης; Ἐπειδὴ βεβαίως δὲν θὰ ὑπέμενες νὰ ἴδῃς διατρυπωμένην ὑπὸ τῆς λόγχης τὴν πλευρὰν τοῦ Σωτῆρός σου. Δὲν θὰ ὑπέφερες νὰ βλέπῃς διατρυπημένον μὲ καρφία εἰς τὰς χεῖρας καὶ εἰς τοὺς πόδας τὸν πλαστουργόν σου. Θὰ ἐκυριεύεσο ἀπὸ φρίκην, ὅταν θὰ ἔβλεπες νὰ χύνεται κατὰ γῆς τὸ αἷμα ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον σὲ ἐξηγόρασεν ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὸν αἰώνιον θάνατον.

Ὦ, εἴθε καὶ ἐγὼ μαζῆ μὲ τὸν Ἰωσὴφ νὰ κατεβίβαζα ἀπὸ τὸν σταυρὸν τὸν Κύριόν μου, καὶ νὰ Τὸν ἤλειφα μὲ μῦρα καὶ ἀρώματα, καὶ νὰ ἀπέθετα τὸ σῶμά Του εἰς τὸ μνῆμα, ἤ, τοὐλάχιστον, νὰ τὸν προέπεμπα καὶ ἐγὼ εἰς τὸν τάφον καὶ νὰ παρηκολούθουν, ὥστε νὰ συντελέσω κάτι καὶ ἐγὼ καὶ νὰ συνεργασθῶ μὲ τοὺς ἄλλους εἰς τὴν κηδείαν Του, καὶ νὰ μὴν ὑστερήσω ἐντελῶς ἀπὸ τὴν ὑπηρεσίαν πρὸς Αὐτόν. Εἴθε καὶ ἐγώ, μαζῆ μὲ τὰς μακαρίας ἐκείνας γυναῖκας, νὰ ἔμενα ἔκθαμβος εἰς τὴν ἀστραπηβόλον ἐμφάνισιν τῶν ἀγγέλων καὶ νὰ ἤκουα μαζῆ μὲ αὐτὰς τὸ εὐαγγέλιον τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, τὸ εὐαγγέλιον τῆς παρηγορίας μου, τὸ περιμενόμενον μὲ τόσην χαρὰν καὶ μὲ τόσον πόθον! Εἴθε, λέγω, νὰ ἤκουα καὶ ἐγὼ ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ ἀγγέλου· «μὴ φοβεῖσθε· ζητεῖτε τὸν Ἰησοῦν τὸν ἐσταυρωμένον; ἀνέστη, δὲν εἶνε ἐδῶ». Ὦ Κύριε εὐμενέστατε, γλυκύτατε, χορηγὲ τῆς γαλήνης, πότε λοιπὸν θὰ ἱκανοποιήσῃς καὶ ἐμὲ ποὺ δὲν ἠξιώθην νὰ ἴδω τότε τὴν νέαν καὶ ἄφθαρτον ζωὴν τοῦ μακαρίου Σου σώματος, ποὺ δὲν κατεφίλησα τὰ σημάδια τῶν πληγῶν καὶ τὰς τρύπας ἐκ τῶν καρφίων; Ὑπερθαύμαστε Κύριε, ἀνεξιχνίαστε, ἀνυπέρβλητε, πότε θὰ μὲ παρηγορήσῃς; Πότε θὰ ἐκπληρώσῃς καὶ θὰ καταπαύσῃς τὸν ζωηρόν μου πόθον; Διότι δὲν θὰ παύσῃ ὁ φλογερὸς αὐτὸς πόθος, ἐφ' ὅσον εὑρίσκομαι εἰς τὴν ζωὴν αὐτὴν μακρὰν ἀπὸ τὸν Κύριόν μου. Ὦ, ἂν Σὲ ἴδω κάποτε, τὸ ἀγαλλίαμα τῆς καρδίας μου, τὸ ὁποῖον τόσον ἐπιθυμῶ! Ὦ, ἐὰν κάποτε χορτάσω μὲ τὸ νὰ ἴδω καὶ ἀπολαύσω τὴν δόξαν Σου, διὰ τὴν ὁποίαν τώρα κατέχομαι ἀπὸ πεῖναν! Ὦ, ἐὰν μίαν ἡμέραν μεθύσω μὲ τὰ πλούσια πνευματικὰ ἀγαθὰ τῆς οὐρανίου Σου βασιλείας, διὰ τὰ ὁποῖα τώρα στενάζω, ἐὰν θὰ ποτίσῃς ἀπὸ τὸν ποταμὸν τῆς θείας Σου εὐτυχίας καὶ ἐμέ, ποὺ τώρα σβύνω μὲ τὴν ἀνυπόφορον δίψαν τῆς μελλούσης ἐκείνης ζωῆς!

Μέχρις ὅτου ὅμως ἔλθῃ ὁ ὡρισμένος ἐκεῖνος καιρός, ἐν τῷ μεταξύ, Κύριέ μου, ἂς γίνουν εἰς ἐμὲ τὰ δάκρυά μου ὁ ἀπαραίτητος ἄρτος, ἡμέραν καὶ νύκτα, ἕως ὅτου ἀκούσῃ ἡ ψυχή μου· ἰδοὺ ὁ νυμφίος σου! Ὁδήγησέ με ὡς ποιμὴν τώρα, ὁπότε διέρχομαι τὰς ἡμέρας μὲ τοὺς θρήνους τῆς μετανοίας. Χάρισαί μου τὴν αἰωνίαν ἀποκατάστασιν καὶ παρηγόρησέ με ἀπὸ τοὺς πόνους τῶν θλίψεών μου. Ναί, θὰ ἔλθῃ ὁ Κύριος ποὺ μὲ ἐξηγόρασεν ἀπὸ τὸν αἰώνιον θάνατον· διότι εἶνε ἀγαθός. Θὰ ἔλθῃ καὶ δὲν θὰ ἀργήσῃ· διότι εἶνε ἐλεήμων πρὸς ἐμέ. Εἰς Αὐτὸν ἀνήκει ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ ΤΩΝ ΔΙΩΓΜΩΝ

ΕΥΝΙΚΗ

Ἢ

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΣΤ'.

Μία στάσις.

Μόλις αἱ πρῶται ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου ἐφώτισαν τὴν γῆν, ὁ Ἀρνόβιος ἐσηκώθη καὶ ἐπεσκέφθη τὰς κυψέλας, ποὺ ἦσαν τοποθετημέναι γύρω ἀπὸ τὴν κατοικίαν του. Ἀνέπνευσεν ἱκανοποιημένος, ὅταν τὰς εἶδεν ἐν τάξει, Κατὰ τὴν νύκτα εἶχε μετανοήσει διὰ τὴν ὑβριστικὴν περιφρόνησιν, ποὺ εἶχε δείξει εἰς τοὺς θεούς· ἀλλὰ τὸ πρωΐ, ποὺ εὑρῆκε κάθε πρᾶγμα εἰς τὴν θέσιν του, ἔλαβεν ἐκ νέου θάρρος. Ἑτοιμαζόμενος διὰ τὴν ἀγοράν, ἀπεφάσισε νὰ συζητήσῃ ἰδιαιτέρως μὲ τὸν Ναζωραῖον, διὰ νὰ τοῦ θέσῃ μερικὰ ἐρωτήματα, ὅσον ἀφορᾷ τὸν μεγάλον Θεόν, τοῦ ὁποίου τὴν ἀγγελίαν ἔφερε.

Φεύγων, ἄφησε τὰ ἀγάλματα εἰς τὴν ἰδίαν στάσιν, ποὺ τὰ εἶχε βάλει τὴν προηγουμένην καὶ καθ' ὁδὸν ἦτο ὀλιγώτερον πολύλογος καὶ ἐφαίνετο σοβαρώτερος. Ὁ Φοῖβος ἔκαμε τὴν παρατήρησιν αὐτήν, καίτοι αἱ σκέψεις του ἐφέροντο εἰς τὴν Τρυφῶσαν, τῆς ὁποίας τὴν ἐπάνοδον ἀνέμενεν. Ἦτο ἀνήσυχος νὰ μάθῃ, ἐὰν θὰ ἔφερεν ἢ ὄχι τὴν ἀδελφήν του Εὐνίκην.

Τὸ παράπηγμα ἐγκατεστάθη καὶ ὁ ἡμίονος ἐδέθη, χωρὶς ὁ Ἀρνόβιος καὶ ὁ Φοῖβος ν' ἀνταλλάξουν οὔτε μίαν λέξιν, μέχρι τῆς στιγμῆς, ποὺ ἐπέρασεν ὁ Χριστιανὸς κῆρυξ, διευθυνόμενος πρὸς τὴν συνήθη θέσιν του. Οὗτος ἀπηύθυνε μερικοὺς λόγους εἰς τὸν Ἀρνόβιον, τὸν ὁποῖον ἐγνώριζεν ὡς ἕνα ἀπὸ τοὺς προσεκτικωτέρους ἀκροατάς του.

Δὲν ἐπρόφθασε καλά—καλὰ νὰ περάσῃ, ὁπότε ἕνας ὅμιλος Ἰουδαίων κατέφθασε, μὲ τὰ βλέμματα σπινθηροβολοῦντα ἀπὸ ὀργήν.

Ὁ Ἀρνόβιος, κατασκοπεύων τὰς κινήσεις των, ἀντελήφθη, ὅτι ὅλη σχεδὸν ἡ πλατεῖα ἦτο γεμάτη ἀπὸ ἀνθρώπους τῆς αὐτῆς ἐθνικότητος.

—Φοῖβε, καθὼς βλέπω, οἱ φιλόνεικοι αὐτοὶ Ἰουδαῖοι γιὰ κάτι κακὸν ἑτοιμάζονται. Πρόσεχε τὸ μαγαζί, μάζευσέ τα ὅλα, ἐὰν παραστῇ ἀνάγκη, ἀλλὰ μὴ φύγῃς ἀπὸ τὴν πλατεῖαν προτοῦ ἐπιστρέψω.

—Μὰ ποῦ πηγαίνεις; ἠρώτησεν ὁ Φοῖβος, ὠχριῶν ἐπὶ τῇ θέᾳ τοῦ ὁλονὲν αὐξανομένου ἀριθμοῦ τῶν Ἰουδαίων. Φαντάζεσαι, ὅτι θὰ γίνῃ καμμία φασαρία, σὰν αὐταῖς ποὺ ἔχουν καὶ ἄλλοτε συμβῇ;

—Δὲν εἰξεύρω· ἀλλὰ φοβοῦμαι καμμίαν ἐπίθεσιν κατὰ τοῦ γέροντος Ναζωραίου. Ἐὰν εἶν' ἔτσι τὰ πράγματα, θέλω νὰ εἶμαι ἕτοιμος νὰ τοῦ δώσω βοήθειαν· διότι αὐτὸς μόνος του δὲν θὰ εἰμπορέσῃ βέβαια νὰ ὑπερασπισθῇ τὸν ἑαυτόν του.

Ἀλλ' ἐὰν τὸ πλῆθος ὁρμήσῃ εἰς τὰ ἐμπορεύματά μας, τί θὰ γίνουν τὰ ῥώδια καὶ τὰ πεπόνια;

—Ἐὰν εἰμπορέσῃς νὰ τὰ σώσῃς, προσπάθησε νὰ τὸ κάμῃς. Ἐγὼ ὅμως θέλω νὰ προστατεύσω τὸν γενναῖον αὐτὸν Χριστιανόν· ἡ ζωή του εἶνε πολυτιμοτέρα ἀπὸ ἕνα καλάθι φρούτων ἢ ἕνα δοχεῖον μέλιτος. Μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς ὁ Ἀρνόβιος ἔφυγε βιαστικά, καὶ ἄφησε τὸν Φοῖβον ν' ἀμφιβάλλῃ, ἂν ὁ κύριός του ἦταν εἰς τὰ λογικά του

ΕΠΙ ΤΩΝ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ

Οἱ σύγχρονοι διῶκται.

Ἡ κυβέρνησις τῶν ἀθέων τῆς Μόσχας, συνεχίζουσα τὸ πενταετὲς ὡς πρὸς τὴν Θρησκείαν σχέδιον, ἀπεφάσισε νὰ κατεδαφίσῃ καὶ τὸν περίφημον ἐν Κιέβῳ μητροπολιτικὸν ναὸν τῆς Ἁγίας Σοφίας. Ὁ καθηγητὴς Σμὰλ Στόσκυ δι' ἐκκλήσεώς του πρὸς τὰς διανοουμένας καὶ καλλιτεχνικὰς τάξεις τοῦ κόσμου παρεκάλεσε νὰ διαμαρτυρηθοῦν κατὰ τῆς ἀποφάσεως ταύτης τῆς Σοβιετικῆς κυβερνήσεως, διότι ὁ ναὸς αὐτὸς δὲν εἶναι μόνον ὁ ἱερώτερος τῶν ναῶν τοῦ λαοῦ τῆς Οὐκρανίας, ἀλλὰ καὶ τὸ πολυτιμότερον μνημεῖον τῆς οὐκρανοβυζαντινῆς τέχνης.

Οἱ δὲ ἐθνικοσοσιαλισταὶ τῆς Γερμανίας, μὲ τὸν φανατισμὸν τοῦ νεοειδολωλάτρου, ζητοῦν ν' ἀντιγράψουν τὰς μεθόδους τῶν ἀντιπάλων των μπολσεβίκων. Διαρκῶς ἐντείνουν τὸν κατὰ τῆς χριστιανικῆς Θρησκείας διωγμόν των. Ἐνῷ παραβιάζουν μοναστήρια, φυλακίζουν μοναχὰς μὲ τὴν κατηγορίαν, ὅτι ἐξάγουν χρῆμα διὰ τὰς ἱεραποστολάς, καταδικάζουν εἰς πολυετεῖς φυλακίσεις καθολικοὺς ἱερεῖς καὶ προτεστάντας πάστορας, ἐξ ἄλλου ζητοῦν νὰ θεοποιήσουν τὴν Γερμανίαν. Εἰς μίαν συγκέντρωσιν τῶν ἐθνικοσοσιαλιστῶν τοῦ Μονάχου, ὁ ρήτωρ τῆς συγκεντρώσεως διεκήρυξε τὰ ἑξῆς ἐκπληκτικά: «Τὸ ὑψηλότερόν μας ἰδεῶδες εἶναι ὄχι Χριστὸς ὁ βασιλεύς, ἀλλ ὁ Γερμανικὸς λαός. Δὲν ζητοῦμεν τὴν αἰωνίαν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τὴν αἰωνίαν βασιλείαν τῆς Γερμανίας»!

Εἰς τὰ ἐξωφρενικὰ αὐτὰ κηρύγματα ἡ ἀπάντησις καθολικῶν καὶ Λουθηρανῶν εἶναι: «Ἡ Γερμανία θὰ ζήσῃ μὲ τὸν Χριστόν, ἢ θὰ παύσῃ νὰ ὑπάρχῃ». Καὶ δὲν μένει ἀμφιβολία, ὅτι τελικῶς ἀπὸ τὸν διωγμόν, ποὺ ἤρχισαν ἀρκετὰ σύγχρονα κράτη κατὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὁ τελευταῖος θὰ ἐξέλθῃ νικητής, μὲ ὀπαδοὺς ἀληθινούς, δοκιμασθέντας καὶ ἐξαγνισθέντας διὰ τῆς καμίνου τοῦ διωγμοῦ. Ἀλλὰ τὸ σημερινὸν κέρδος εἶναι ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς θὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὸ ἀπαίσιον αἶσχος τοῦ νέου πολέμου, πρὸς τὸν ὁποῖον σπεύδουν τὰ Κράτη, τὰ ὁποῖα μὲ τὸ ὄνομα «Χριστιανικὰ» ἔχυσαν πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ποταμοὺς αἱμάτων. Ὄχι, δὲν εἶναι χριστιανικὰ τὰ κράτη τῆς παράφρονος κακουργίας τοῦ πολέμου. Εἶναι καθαρῶς εἰδωλολατρικὰ καὶ ἀντίχριστα.

. . . .

Ἡ αἰτία πάσης προόδου.

Εἶναι ἐξ ἄλλου πολὺ παρήγορον καὶ ἐλπιδοφόρον γεγονός, ὅτι ἡ σύνεσις καὶ ἡ ὑγιὴς κρίσις πολλῶν ἐξεχόντων πνευμάτων τῆς συγχρόνου ἐποχῆς, βλέπει τὴν χριστιανικὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν ὁμολογεῖ μὲ περισσοτέραν παρρησίαν.

Οὕτως ὁ γνωστὸς Ἄγγλος οἰκονομολόγος καὶ πολιτικὸς Φίλιππος Σνόουντεν, ἀπαντῶν δι' ὁλοκλήρου ἄρθρου εἰς ἐρωτήματα ἀγγλικοῦ πρακτορείου περὶ τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας, τονίζει: Εἰς τὴν ἐποχήν μας ἀντιλαμβανόμεθα περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλην, ὅτι ἡ χριστιανικὴ διδασκαλία εἶναι ἡ μόνη ὑγιὴς ἠθικὴ διδασκαλία, ὁ δὲ πόλεμος μὲ τὰς φρικαλεότητάς του εἶναι ἀσυμβίβαστος πρὸς τὴν χριστιανικὴν ἠθικήν. «Εἶναι ἀλήθεια—προσθέτει—ὅτι δὲν ἀσκοῦμεν σήμερον τὰς χριστιανικὰς ἀρετὰς καθ' ὅλην τὴν γραμμήν. Τὰς θεωροῦμεν ὅμως ὡς τὸ ἰδεῶδες, πρὸς τὸ ὁποῖον τείνομεν μὲ ὅλην τὴν δυνατὴν καλὴν θέλησιν. Βεβαίως σήμερον προβάλλουν ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἰδίως ἐνώπιον τῶν ἀρχηγῶν τῶν λαῶν, τραγικὰ προβλήματα.... Ἐξαρτᾶται ἐν τούτοις ἀπὸ ἐκείνους ποὺ ἰθύνουν τὰς τύχας τοῦ κόσμου νὰ συντελέσουν ὥστε νὰ λείψουν κατὰ τὸ δυνατὸν αἱ ἀνισότητες καὶ αἱ ἀδικίαι. Ἔχομεν ἄλλως τε νὰ ἐπιδείξωμεν σημαντικὰς προόδους ποὺ ἐπετεύχθησαν εἰς τὴν πολιτικὴν τῆς Κοινωνικῆς Προνοίας κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη. Ὅλαι αὐταὶ αἱ πρόοδοι εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἐφαρμογῆς, ὑπὸ τὴν μίαν ἢ τὴν ἄλλην μορφήν, τῶν μεγάλων χριστιανικῶν ἀρχῶν τῆς κοινωνικῆς καὶ τῆς διεθνοῦς ἀλληλεγγύης».

Ἀπαγόρευσις κυκλοφορίας τῶν χιλιαστικῶν βιβλίων.

Ἐσκέφθη ἐπὶ τέλους τὸ Κράτος μας νὰ κάμῃ, ὅ,τι ἀπὸ δεκαπενταετίας ἔπρεπε νὰ εἶχεν ἐφαρμόσει: Νὰ ἀπαγορεύσῃ, δηλαδή, τὴν εἰσαγωγὴν καὶ κυκλοφορίαν τῶν ψυχικῶν ἐκείνων δηλητηρίων, τῶν χιλιαστικῶν βιβλίων, μὲ τὰ ὁποῖα οἱ αἱρετικώτατοι αὐτοὶ προπαγανδισταὶ ἐπλημμύρισαν τὴν Ἑλλάδα.

Ἐκοινοποιήθη λοιπὸν ἐσχάτως πρὸς τὰς ἁρμοδίας τοῦ Κράτους ἀρχὰς ἡ ἀκόλουθος ἐγκύκλιος.

«Γνωστὸν τυγχάνει ὅτι ἀπό τινων ἐτῶν κατέκλυσαν τὴν Ἑλλάδα ἄνθρωποί τινες ἐξ Ἀμερικῆς προερχόμενοι, οἵτινες αὐτοπροσώπως ἢ διὰ προσηλύτων σὺν τῷ ὑλικῷ πλούτῳ καὶ πολὺν τοιοῦτον κακοδοξιῶν συναποκομίζοντες, ἀποπειρῶνται ἵνα διασπείρωσι τὰς κακοδοξίας αὐτῶν δι' ἐντύπων βιβλίων, οἷα ἡ Κιθάρα τοῦ Θεοῦ, ἡ Ἀπελευθέρωσις, Δύνανται οἱ ζῶντες νὰ ὁμιλῶσι μετὰ τῶν νεκρῶν, Φωτόδραμα τῆς δημιουργίας, Ἅδης, Ἡ δυσφορία τοῦ Κόσμου, Ἡ Ἐπιθυμητὴ Κυβέρνησις, Ἡ σημαία διὰ τοὺς λαούς, Ποῦ εἶναι οἱ νεκροί, κλπ., πρὸς ἀποπλάνησιν τῶν Χριστιανῶν καὶ πρὸς ἀνατροπὴν τῆς Ὀρθοδόξου διδασκαλίας τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας, ἐφ' ὅσον διὰ τῶν ρηθέντων βιβλίων, πρὸς ταῖς ἄλλαις αἱρέσεσιν αὐτῶν περί τε τῆς Θεοτόκου καὶ τῆς μεσιτείας τῶν Ἁγίων παρὰ τῷ Θεῷ, ἀρνοῦνται τὴν Θεότητα τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ Παναγίου Πνεύματος, προσβάλλοντες οὕτω αὐτὸ τὸ θεμελιῶδες δόγμα περὶ τῆς Ἁγίας Τριάδος.

«Ἐπειδή, κατὰ τὰ ἀνωτέρω, ἡ κυκλοφορία τῶν ὡς ἄνω χιλιαστικῶν βιβλίων ὡς ἀντικειμένη εἰς τὴν 4ην παράγραφον τοῦ 1ου ἄρθρου τοῦ Συντάγματος ἀπαγορεύουσαν τὸν προσηλυτισμὸν καὶ εἰς τὰς διατάξεις τοῦ 11ου ἄρθρου τοῦ Καταστατικοῦ Νόμου τῆς Ἐκκλησίας τοῦ ἔτους 1923 καὶ τοῦ ἄρθρου 196 τοῦ Ποινικοῦ Νόμου, πολλάκις ἀπησχόλησε τὰς δικαστικὰς Ἀρχάς, ἐκδοθέντων τῶν ὑπ' ἀριθμ. 118 τοῦ ἔτους 1928 καὶ 27 τοῦ ἔτους 1929 βουλευμάτων τοῦ Ἐφετείου Αἰγαίου, ἐπικυρωθέντων, κατόπιν ἀναιρέσεως τῶν κατηγορουμένων χιλιαστῶν, διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμ. 213 τοῦ ἔτους 1930 ἀποφάσεως τοῦ Ἀρείου Πάγου, παρακαλοῦμεν, ὅπως διατάξητε τὰς καθ' ὑμᾶς Εἰσαγγελικὰς καὶ Ἀστυνομικὰς Ἀρχάς, ὅπως κατάσχωσι τὰ κυκλοφοροῦντα χιλιαστικὰ βιβλία καὶ ἀπαγορεύωσι τὴν εἰσαγωγὴν τοιούτων, διὰ τοὺς ὡς προείρηται λόγους».

Μία μεγάλη ἀνώνυμος δωρεά.

Μολονότι δὲν ἔλειψάν ποτε οἱ Ἕλληνες δωρηταί, τὰ δὲ πλεῖστα ἐκ τῶν ὑπαρχόντων σήμερον φιλανθρωπικῶν καὶ ἐκπαιδευτικῶν ἱδρυμάτων ἔγιναν διὰ τῶν δωρεῶν ὁμογενῶν, οἱ ὁποῖοι ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν «τῶν μεγάλων χριστιανικῶν ἀρετῶν τῆς κοινωνικῆς ἀλληλεγγύης» ἀφιέρωσαν τὸ προϊὸν μακρῶν κόπων των διὰ τὰ ἱδρύματα ταῦτα, ἐν τούτοις ἡ ἀγγελθεῖσα τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα μεγάλη δωρεὰ προύξένησεν εὐάρεστον ἔκπληξιν. Διότι ἐνῷ τὸ δωρούμενον ποσὸν εἶναι μέγα, ὁ δωρητὴς ἐζήτησεν ἐπιμόνως νὰ μείνῃ ἄγνωστος, ἐφαρμόζων τὸ παράγγελμα τοῦ Κυρίου: «ὅπως ᾖ σου ἡ ἐλεημοσύνη ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ, αὐτὸς ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ».

Τὸ «παρὰ τοῦ ἀνωνύμου δωρητοῦ προσφερθὲν ποσὸν ἀνέρχεται εἰς 45 ἑκατομμύρια δραχμῶν. Προορίζεται δὲ διὰ τὴν ἵδρυσιν Φυματιολογικοῦ Ἰνστιτούτου, τὸ ὁποῖον θὰ ἀποβλέπῃ μὲν εἰς τὴν καταπολέμησιν τῆς φυματιώσεως τόσον ἀπὸ ἀπόψεως προφυλάξεως ἀπὸ τῆς νόσου, ὅσον καὶ διαπαιδαγωγήσεως τῶν ἀσθενῶν, θὰ περιλαμβάνῃ δὲ καὶ 250 κλίνας ἀσθενῶν, ἐξ ὧν τὰς 150 διὰ τὴν δωρεὰν νοσηλείαν πασχόντων.

Εἴθε ὁ Κύριος ν' ἀποδώσῃ εἰς τὸν δωρητὴν κατὰ τὴν μεγάλην του γενναιότητα καὶ τὸν χριστιανικὸν τρόπον τῆς δωρεᾶς του.

Ἐκφαυλίζοντες καὶ ἐκφαυλιζόμενοι.

Ὁποίου εἴδους ὑπηρεσίας προσφέρουν αἱ περισσότεραι ἐφημερίδες εἰς τὸν τόπον μας, πιστοποιεῖ τὸ ἀκόλουθον ἀπόσπασμα τῆς ἐκθέσεως τοῦ εἰσηγητοῦ διὰ τὴν διατύπωσιν τοῦ περὶ Τύπου ἄρθρου τοῦ Συντάγματος:

«Ἐπὶ πολλοὺς μῆνας, παραβιάζεται συνεχῶς ὁ νόμος 5060 «περὶ Τύπου» δι' ἀναγραφῆς ἄρθρων προκαλούντων καὶ διεγειρόντων τοὺς πολίτας, εἰς διάπραξιν κακουργημάτων, εἰς ἀπείθειαν κλπ., δὲν εὑρέθη δὲ εἷς εἰσαγγελεὺς ν' ἀσκήσῃ κατὰ τῶν ὑπευθύνων τὴν ποινικὴν δίωξιν. Καθημερινῶς ἀτυχήματα τῆς κοινωνικῆς ζωῆς (ἀπαγωγαί, ἀποπλανήσεις, μοιχεῖαι) μετατρέπονται εἰς μυθιστορηματικὰ ἀναγνώσματα, προσβάλλοντα καταφανῶς τὴν δημοσίαν αἰδῶ, οὐδέποτε κατεδικάσθη δι' αὐτὰ μία ἐφημερὶς καὶ τὸ χειρότερον, πολλάκις τ' ἀνακριτικὰ γραφεῖα διευκολύνουν τὴν πορνογραφίαν αὐτήν, διὰ τῆς χορηγήσεως πληροφοριῶν, αἵτινες ὑπὸ τὸν εὐφάνταστον δημοσιογραφικὸν κάλαμον μεταβάλλονται εἰς αἰσχρὰ ἀναγνώσματα, τὰ ὁποῖα μετ' ἀδηφαγίας παρακολουθεῖ ὁ λαὸς καὶ δυστυχῶς οἱ ἔφηβοι τῶν δύο φύλων. Ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς καταστάσεως εἶναι ὁ Τύπος νὰ ἐκφαυλίζῃ τὸν λαὸν καὶ ὁ λαὸς ἀρεσκόμενος εἰς τὰ ἀναγνώσματα ταῦτα, νὰ ἐκφαυλίζῃ τὸν Τύπον, ὅστις διὰ νὰ συγκρατήσῃ τὴν κυκλοφορίαν του, ὑποχρεοῦται νὰ σκανδαλοθηρῇ ἤ, καὶ τὸ χειρότερον νὰ πλάττῃ σκάνδαλα».

ΘΕΙΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ

Τὴν προσεχῆ Κυριακὴν θὰ ὁμιλήσουν κατὰ τὴν θείαν Λειτουργίαν οἱ κάτωθι θεολόγοι εἰς τοὺς ἱ. ναούς:

Μητροπόλεως ὁ ἀρχιμ. Σεραφεὶμ Παπακώστας. Ὁ αὐτὸς ὁμιλεῖ καὶ τὸ ἀπόγευμα ὥραν 6.

Χρυσοσπηλαιωτίσσης ὁ ἀρχιμ. Ἰγνάτιος Κολιόπουλος.

Ἁγ. Λουκᾶ (Πατησίων) ὁ κ. Π. Τρεμπέλας.

Ἁγ. Ἀναργύρων (Νέας Ἰωνίας) ὁ κ. Ἀχ. Παπαθανασόπουλος. Ἁγ Ζώνης ὁ κ. Δημ. Παπακωνσταντίνου.

Ἐπίσης ὁμιλοῦν κατὰ τὴν θ. Λειτουργίαν καὶ τὸ ἀπόγευμα οἱ παρεπιδημοῦντες κ. κ. Ἰωάν. Καψιμάλλης ἐν Καβάλλᾳ· Ἱεροδ. Λεωνίδας Παρασκευόπουλος ἐν Χίῳ καὶ Περ. Φωτόπουλος ἐν Αἰτωλικῷ καὶ Νεοχωρίῳ· καὶ οἱ περιοδεύοντες κ. κ. Χαρ. Δέδες ἐν Τριπόλει· Χρ. Παπαγιάννης ἐν Πάτραις· Ἀθ. Φραγκόπουλος ἐν Πύργῳ· Κ. Χρόνης ἐν περιφερείᾳ Καστορίας· Π. Παπαγιάννης ἐν Βεροίᾳ καὶ Γ. Γεωργαντόπουλος ἐν Σύρῳ.

Τύποις «ΖΩΗΣ» — Ἱπποκράτους 189, Ἀθῆναι.